

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

КАЧЕНЮК АНАТОЛІЙ МИКОЛАЙОВИЧ

Допускається до захисту:

Завідувач кафедри обліку аналізу і аудиту,

д-р економ. наук, професор

_____ Є. Є. Іонін

« » січня 2024 р.

**ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ
РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ**

Спеціальність 071 Облік і оподаткування

Кваліфікаційна (магістерська) робота

Науковий керівник:

Є.Є. Іонін,

д-р економ. наук, професор

_____ (підпис)

Оцінка: _____ / _____ /

(бали/за шкалою ЄКТС/за національною шкалою)

Голова ЕК:

_____ (підпис)

Вінниця 2024

АНОТАЦІЯ

Каченюк А.М. Обліково-аналітичне забезпечення управління реалізації готової продукції в умовах воєнного часу. Спеціальність 071 «Облік і оподаткування», Освітня програма «Облік і оподаткування». Донецький національний університет імені Василя Стуса, Вінниця, 2024. У кваліфікаційній роботі досліджено обліково-аналітичне забезпечення, досліджено нормативно-правові джерела, щодо регулювання аналітичного забезпечення готової продукції, визначено порядок документального оформлення руху готової продукції, розглянуто організаційно-економічну структуру виробничого підприємства, проведено аналіз основних економічних показників підприємства та аналіз ефективності фінансово-господарської діяльності. Визначено проблемні аспекти та запропоновано шляхи удосконалення облікової та аналітичної інформації в його управлінні.

Ключові слова: виробництво, собівартість, інформація, воєнний час, облік.

24 табл., 14 рис., 11 дод., 51 джерел.

Kachenyuk A.M. Accounting and analytical support of product sales management in wartime condition. Specialty 071 "Accounting and taxation", Educational program "Accounting and taxation". Vasyl Stus Donetsk National University, Vinnytsia, 2024. In the qualification work, accounting and analytical support was investigated, regulatory and legal sources were investigated regarding the regulation of analytical support for finished products, the procedure for documenting the movement of finished products was determined, the organizational and economic structure of the production enterprise was considered, conducted analysis of the main economic indicators of the enterprise and analysis of the efficiency of financial and economic activity. Problematic aspects are identified and ways to improve accounting and analytical information in its management are proposed.

Key words: production, cost price, information, wartime, accounting.

24 tables, 14 figures, 11 appendices, 51 sources.

Зміст

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ РЕАЛІЗАЦІЄЮ ПРОДУКЦІЇ	7
1.1 Поняття та значення обліково-аналітичного забезпечення управління реалізацією продукції.....	7
1.2 Особливості нормативно-правового регулювання обліку реалізації продукції в умовах воєнного часу	12
1.3 Сучасні підходи до управління реалізацією продукції та їх вплив на облік	20
РОЗДІЛ 2. ДІЮЧА ПРАКТИКА ОБЛІКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ РЕАЛІЗАЦІЄЮ ПРОДУКЦІЇ НА ТОВ «БКХІМ».....	27
2.1 Оцінка поточного стану облікового забезпечення управління реалізацією продукції.....	27
2.2 Діюча практика обліку реалізації готової продукції в умовах воєнного часу.....	34
2.3 Автоматизація обліку реалізації продукції: сучасні технології та програмні продукти.....	45
РОЗДІЛ 3. АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ РЕАЛІЗАЦІЄЮ ПРОДУКЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ « БКХІМ» В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	55
3.1 Аналіз фінансово-економічного стану та організація обліку діяльності ТОВ «БКХІМ»	55
3.2 Основні напрями вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління реалізацією продукції та їх практичне застосування	66
ВИСНОВКИ.....	74
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ПОСИЛАНЬ	77

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Обліково-аналітичне забезпечення управління реалізацією продукції є важливим елементом системи управління підприємством. Воно забезпечує своєчасне та достовірне отримання інформації про обсяги, структуру, ціни реалізації продукції, а також про фактори, що впливають на ці показники. Ця інформація використовується для прийняття управлінських рішень щодо підвищення ефективності реалізації продукції, оптимізації товарної політики, розробки маркетингових заходів тощо.

Ефективне використання виробничих запасів та готової продукції – є основою успішної господарської діяльності підприємства та отримання максимально високих прибутків від своєї діяльності. Інфляційні процеси, низька платоспроможність та деякі кризові явища примушують підприємства змінювати політику щодо реалізації готової продукції, виявляти нові канали збуту, вивчати проблемні аспекти їх ефективного використання.

Реалізація виготовленої готової продукції є кінцевою метою діяльності будь-якого виробничого підприємства, завершальною стадією кругообігу засобів, після закінчення якого визначаються результати господарювання та ефективність виробничих процесів, що в результаті формують прибуток та планування обсягів продукції на наступний період.

Над вивченням даного питання займалися різні вчені. Серед них: М.Д. Білик, Н. В. Новицька, Мелень О. В., Голик Є. О., С. І. Маслова, Г. В. Савицька, В. В. Ковальов, М. Г. Чумаченко, Ю. Брігхем та багато інших вчених. Однак дана тема все ж є актуальною та потребує дослідження, а саме виявлення недоліків та шляхи їх вирішення

Мета написання дипломної роботи – дослідження теоретичних та практичних аспектів обліку готової продукції та її реалізації в умовах воєнного часу. Для того щоб мета була реалізована в повній мірі були визначені такі завдання:

- Дослідити існуючі підходи до визначення сутності – обліково-аналітичне забезпечення;

- визначити нормативно-правові джерела щодо регулювання обліково-аналітичного забезпечення реалізації готової продукції;
- розглянути організаційно-економічну характеристику виробничого підприємства та формування облікової політики виробничого підприємства в частині обліково-аналітичного забезпечення реалізації готової продукції
- визначити порядок документального оформлення руху готової продукції на всіх етапах;
- дослідити порядок всіх стадій обліку готової продукції та її реалізації на підприємстві;
- визначити шляхи вдосконалення обліку готової продукції та її реалізації;
- надати пропозиції щодо вирішення ідентифікованих проблем.

Об'єктом дослідження роботи є діяльність виробничого підприємства ТОВ «БКХІМ» в частині обліково-аналітичному забезпеченні реалізації готової продукції.

Предметом - сукупність теоретичних і практичних аспектів аналізу, синтетичного і аналітичного обліку реалізації на підприємстві.

Під час написання роботи було використано такі **методи дослідження**: індукція, дедукція, аналіз та синтез, формалізація, порівняння, групування, метод вибіркового обстежень, факторний аналіз, горизонтальний, вертикальний, трендовий аналіз.

Теоретичне значення отриманих результатів полягає в детальному дослідженні обліково-аналітичного забезпечення реалізації готової продукції в умовах воєнного часу.

Практичне значення полягає в розробці пропозицій, зокрема: запровадження нової аналітики рахунків для відображення операцій з обліку реалізації готової продукції, що дозволить більш детально досліджувати продаж з різних груп товарів; покращити організацію контролю та перевірок розрахунків створенням системи внутрішнього контролю розрахунків; запровадження автоматизованої програми для покращення облікового забезпечення реалізації готової продукції. Замінити програмні продукти що пов'язанні з країною агресором на сучасні українські та

європейські програмні продукти – таким продуктом є IT-enterprise.

Інформаційну базу дослідження становлять: міжнародні та національні Стандарти бухгалтерського обліку, законодавчі та нормативні акти що регулюють порядок здійснення обліку руху готової продукції та її реалізації, нормативні документи міністерств щодо регулювання обліку та оцінки готової продукції, наукові дослідження вітчизняних та зарубіжних вчених, інтернет ресурси, первинна документація, бухгалтерська та фінансова звітність, автоматизовані продукти ТОВ «БКХІМ».

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження оприлюднено при написанні:

- тез «Вдосконалення обліку реалізації готової продукції виробничого підприємства в рамках Global science: prospects and innovations. Proceedings of the 4th International scientific and practical conference. Cognum Publishing House. Liverpool, United Kingdom. 2023р.

- статті «Проблеми та перешкоди в обліку готової продукції в умовах воєнного часу» у збірнику наукових праць Вісник СНТ ДонНУ імені Василя Стуса. Вінниця, 2023р.

- Тез «Особливості swot-аналізу в прийнятті управлінських рішень»// Стратегічні орієнтири сталого розвитку в Україні та світі: збірник тез доповідей II Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених. Чернігів, 2023р.

- Тез «Основні напрями вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління реалізацією продукції та їх практичне застосування»// Управління розвитком соціально-економічних систем: глобалізація, підприємництва, стале економічне зростання: збірник тез та доповідей XXIII Міжнародної наукової конференції студентів та молодих вчених. Вінниця, 2023р.

Структура роботи. Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків і пропозицій, списку використаних джерел і додатків та викладена на 80 сторінках друкованого тексту, ілюструється 14 рисунками і 24 таблицями, списку використаних джерел із 51 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ РЕАЛІЗАЦІЄЮ ПРОДУКЦІЇ

1.1 Поняття та значення обліково-аналітичного забезпечення управління реалізацією продукції

Обліково-аналітичне забезпечення надає підприємствам інформацію про внутрішнє та зовнішнє середовище для виконання бізнесом своїх функцій управління. На сьогоднішній день не існує єдиного визначення понять, які підтримуються бухгалтерським обліком і аналітикою. Вчені мають різні погляди на це поняття (табл. 1.1.)

Таблиця 1.1. – Підходи до сутності «обліково-аналітичне забезпечення»

Вчений	Визначення
Гангал Л. С.	«Під обліково-аналітичним забезпеченням управління конкурентоспроможністю підприємств ми розуміємо процес збору, підготовки, реєстрації та обробки обліково-аналітичних даних, спрямованих на забезпечення ефективної діяльності підприємства та прийняття на його основі управлінських рішень. Конкурентні позиції в удосконалення внутрішнього та зовнішнього ринків».[1]
Камінська Т. Г.	«Система обліково-аналітичного забезпечення управління фінансами – це безперервне і цілеспрямоване формування відповідних інформаційних потоків відповідно до вимог планування, аналізу, підготовки ефективних управлінських рішень і контролю за їх реалізацією у фінансовій діяльності підприємства».[2]
Пуцентейла П. Р.	«Під обліково-аналітичним забезпеченням слід розуміти заходи, засоби та методи обліку та аналізу, які сприяють формуванню інформаційного ресурсу для встановлення причинно-наслідкових зв'язків, які виникатимуть у процесі підготовки фінансових прогнозів. забезпечення стабільної фінансово-господарської діяльності та її окремих сторін у майбутньому».
Л. В. Кононенко	«Аналітичне забезпечення управлінської діяльності підприємства відіграє особливу роль в обробці облікових даних для оцінки їх повноти, достовірності, перевантаженості, а також своєчасності з метою подальшого аналізу для виявлення прихованих ресурсів».[3]

Усі визначення вчених об'єднують зв'язок між підготовкою облікових даних та аналізом для визначених цілей управління. Підводячи підсумки думок різних вчених, дійшли до власного твердження: Обліково-аналітичне забезпечення –

процес організації бухгалтерського обліку та його використання для аналізу даних для прийняття управлінських рішень підприємством. Схематично елементи, що формують обліково-аналітичну систему представлено на рисунку 1.1.

Рис 1.1. – Елементи обліково-аналітичної системи

Також можна зазначити, що обліково-аналітичне забезпечення – це процес організації обліку та аналізу даних для підтримки цілей управління компанією. Обліково-аналітичне забезпечення підприємства формує єдину обліково-аналітичну інформаційну систему. [4]

Управління реалізацією готової продукції є важливою складовою обліку. Так, готова продукція — це призначені для реалізації матеріали та частина виробничих запасів (кінцевий результат виробничого циклу, готовий об'єкт після обробки (складання), технічні та якісні характеристики якого відповідають вимогам умов договору або іншого договору). документи, якщо це передбачено законодавством). Інакше кажучи, під готовою продукцією розуміється продукція і вироби, які пройшли різні стадії виробничого процесу, прийняті відділом технічного контролю і готові до відвантаження замовнику.[5] Якщо порівняти визначення Національного Положення бухгалтерського обліку із тлумачення зазначеного виду продукції у

міжнародній обліковій практиці, можна відзначити, що вони практично ідентичні і співпадають за змістом і суттю. Але є уточнення, що готові вироби, які не пройшли всі стадії технологічної обробки, необхідні випробування і технологічну прийомку, вважаються не закінченими і повинні включатись до складу незавершеного виробництва підприємства.

Для бухгалтерського обліку продукція вважається реалізованою після відвантаження покупцю чи замовнику.

Випуск та реалізація готової продукції характеризують діяльність підприємства в цілому та забезпечення попиту споживачів. Факт реалізації готової продукції - це кінцевий результат всього циклу діяльності підприємства, що сприяє одержанню прибутку.

Основні завдання обліку реалізації готової продукції:

- контроль за коректним та оперативним документальним оформленням готової продукції;
- контроль за рівнем запасу готової продукції на складах;
- оперативне виявлення надлишків готової продукції складах;
- контроль за виконанням умов договорів постачання та своєчасною оплатою товарів (робіт, послуг) замовниками;
- оцінка фінансових результатів від готової продукції;
- контроль за виконанням плану виробництва згідно з заявками та договорами замовників.

Облік руху реалізації готової продукції призначений для забезпечення оперативного контролю за кількістю готової продукції за найменуваннями, видами та місцями зберігання. Часто для зберігання готової продукції створюють спеціалізовані склади. За приймання, зберігання, облік і видачу готової продукції відповідає відповідальна особа (завідувач складу, завідувач складу тощо). [6]

Облік руху реалізації готової продукції ведеться у натуральних та вартісних показниках і складається з двох етапів:

- 1) здавання з цеху-виробника складу зберігання готової продукції;
- 2) відпустка готової продукції зі складу зберігання замовнику (покупцю).

Важлива деталь: готова продукція здається складу під звіт матеріально відповідальній особі.

Здавання готової продукції з виробництва на склад оформляється приймально-здавальними накладними, актами, специфікаціями та іншими аналогічними документами. Вони вказують:

- найменування чи номер цеху, що здає готову продукцію;
- найменування чи номер складу готової продукції;
- найменування, номенклатурний номер та кількість готової продукції.

Зазначені документи зазвичай оформлюють у двох примірниках: один призначений для цеху – здавача готової продукції, інший – для складу, що приймає продукцію.

Відпуск готової продукції зі складу замовнику чи покупцю здійснюється за накладною або наказом на відвантаження.

Готову продукцію відвантажують замовнику відповідно до умов та термінів договорів постачання. Якщо за умовами договору відправлення здійснюється за рахунок виробника, то додатково оформлюються транспортні накладні, а у разі транспортування автомобільним транспортом — товарно-транспортні накладні. На підставі накладних на відвантаження готової продукції або інших первинних облікових документів, закріплених в обліковій політиці, підприємство виписує рахунки-фактури, що передаються замовнику. Крім того, із замовником оформлюють акти приймання-здачі робіт. Вони вказують кількість і ціну продукції, фіксують відсутність претензій замовника до якості товару.[5]

Для кращого контролю над приходом та витратою готової продукції слід оформлювати картки складського обліку. У цих документах відобразатиметься інформація про надходження готових виробів зі складу та відпуск їх на бік, а також про залишки готової продукції на складі.[7]

Готова продукція за характером класифікується:

Рис. 1.2 – Характеристика готової продукції

Таким чином, у процесі господарської діяльності готова продукція проходить цикл: передача кінцевої продукції з виробництва на склад; зберігання продукції на складі підприємства; виготовлення на місці та доставка покупцеві. в польових умовах, випуск виробу для внутрішніх потреб цеху, його виконання. Сьогодні бізнес серйозно вивчає питання виробництва, зберігання та дистрибуції готової продукції.

Готова продукція та її реалізація є найважливішими економічними показниками в діяльності підприємства. Обсяг продажів включає відвантажену та відвантажену продукцію, незалежно від того, чи надійшла оплата на розрахунковий рахунок підприємства. Інформацію про зміни у формуванні собівартості доцільно відобразити в бухгалтерському обліку з метою достовірного віднесення витрат до складу суб'єкта господарювання та чіткого контролю за процесом виробництва. У той же час, щоб підвищити ефективність виробництва, підприємства, як завжди, повинні активно вести хороші управлінські записи.

Отже, облікова інформація підприємства формується через закони, нормативні акти та облікову політику, сформульовану в організації. При формуванні облікової

політики слід враховувати особливості бізнесу: розмір, масштаби виробництва, організаційно-правову структуру, чисельність працівників, галузь.

1.2 Особливості нормативно-правового регулювання обліку реалізації продукції в умовах воєнного часу

Нормативне регулювання обліку – це певна сукупність нормативно-правових актів чинних у державі на даний проміжок часу, які затверджені Верховною радою України, Міністерством фінансів та іншими міністерствами й відомствами, що забезпечують функціонування, сучасний динамічний розвиток бухгалтерського обліку, фінансової звітності у державі.

Нормативне регулювання визначеного об'єкту бухгалтерського обліку є принциповим питанням для достовірності облікових даних та задоволення потреб внутрішніх та зовнішніх користувачів, зокрема в розрізі інформації про готову продукцію. Чинні нормативно-правові акти, які регулюють бухгалтерський облік готової продукції та її реалізації не враховують усіх галузевих особливостей обліку готової продукції. Порядок ведення бухгалтерського обліку готової продукції та її реалізації на підприємстві регулює ряд нормативно-правових документів, які забезпечують:

- дотримання підприємствами єдиних правил ведення бухгалтерського обліку, що є обов'язковими, гарантують й захищають інтереси користувачів оприлюдненої облікової інформації;
- достовірність та повноту даних для задоволення інформаційних потреб різних користувачів, тощо.

Порядок обліку реалізації готової продукції представлений різними рівнями, що будують систему нормативно-правового регулювання(рис. 1.3). Детальна інформація про дані нормативні акти наведено у Додатку А.

Рис 1.3 – Схема нормативно-правого регулювання обліку реалізації готової продукції

Основним нормативним документом, який визначає правові засади регулювання, організації, ведення та здійснення фінансового обліку та складання звітності в Україні є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Згідно Закону України «... метою ведення бухгалтерського обліку та подання звітності є надання внутрішнім та зовнішнім користувачам неупередженої і правдивої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства, для прийняття альтернативних рішень». Інформація про інші нормативно-правові документи містяться у додатку.[8]

Під час війни та невизначеності бухгалтерський облік, який є відображенням реальності, повинен адаптуватися та змінюватися. Бухгалтерський облік служить для отримання інформації для керівництва про економічне життя підприємства в минулому, теперішньому та майбутньому. Без цієї інформації неможливо приймати ефективні та обґрунтовані управлінські рішення та існує великий ризик втрати контролю над фінансово-господарською діяльністю. Облік реалізації готової

продукції є складним завданням, в процесі виконання якого необхідно не тільки забезпечити своєчасний і якісний облік виробництва, реалізації і реалізації готової продукції в стислі терміни, але і слід уважно стежити за змінами податкового, митного та валютного законодавства, оскільки під час воєнного стану законодавці досить агресивно змінювали, скасовували існуючі норми та вводили нові, щоб оперативно реагувати на виклики воєнного часу України. Представлені у таблиці 1.2 законодавчі акти, що були прийняті після 24 лютого 2022 року для врегулювання обліку реалізації готової продукції в умовах воєнного стану.

Таблиця 1.2 – Зміни в законодавстві у воєнний час

Дата прийняття документу	Нормативно-правий акт, який врегулює нововведення	Зміст змін
18 березня 2022р.	Постанова КМУ № 314 «Деякі питання забезпечення господарської діяльності в умовах воєнного стану»[10]	Передбачає спрощення провадження господарської діяльності в період воєнного стану шляхом зменшення кількості необхідних документів дозвільного характеру
5 березня 2022р.	Постанова КМУ № 207 «Про внесення змін у додатки 1 і 5 до постанови КМУ від 29 грудня 2021р. № 1424»[11]	Визначає види товарів, на які поширюється ліцензування та квотування зовнішньоекономічної діяльності на період дії воєнного стану
9 березня 2022р.	Постанова КМУ № 236 «Деякі питання митного оформлення товарів, що ввозяться на митну територію України у період дії воєнного стану»[12]	Передбачає, зокрема, здійснення в умовах воєнного стану митного контролю та митного оформлення товарів, що переміщуються через митний кордон України, без справляння митних платежів, у тому числі податку на додану вартість та акцизного податку.
5 квітня 2022р.	Закон України 2142 «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства на період дії воєнного стану» [13]	Зміни до податкового та митного законодавства, що спрямований на спрощення порядку оподаткування українського бізнесу на час воєнного стану.
3 листопада 2022р.	Закон України №2118 «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо особливостей оподаткування та подання звітності у період дії воєнного стану»[14]	Передбачає зміни та особливості оподаткування та подання звітності у період дії воєнного стану
24 лютого 2022р.	Закон України № 2102-IX « Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні»[15]	Вплив на облік готової продукції був непрямим, оскільки призвів до призупинення строків давності для проведення інвентаризації та оцінки готової продукції.

Постанова КМУ від 18 березня 2022 року №314 «Деякі питання забезпечення господарської діяльності в умовах воєнного стану» передбачає спрощення провадження господарської діяльності в період воєнного стану шляхом зменшення кількості необхідних документів дозвільного характеру. Це особливо важливо для новостворених підприємств. Суб'єкти господарювання мають можливість замість окремого ліцензійного документа подавати до Міністерства економіки України або Міністерства внутрішніх справ України (залежно від виду господарської діяльності) декларацію про здійснення господарської діяльності. Однак це спрощення не поширюється на зовнішньоекономічну діяльність (у тому числі на новостворені підприємства), де певні види діяльності потребують відповідних ліцензій, наприклад експорт окремих категорій товарів.

Основним документом, який визначає види товарів, на які поширюється ліцензування та квотування зовнішньоекономічної діяльності на період дії воєнного стану, є постанова КМУ «Про затвердження переліку товарів, експортно-імпорتنих у 2022 році потребує ліцензування та Квоти» .[16]

Введення воєнного стану в Україні в основному торкається ліцензування та квотування експорту товарів. Парламент вніс численні зміни до переліку товарів, на експорт яких поширюються ліцензії та/або квоти.

Таким чином, згідно з останніми змінами до Постанови КМУ 1424, такі товари підпадають під дію квот/ліцензій:

Таблиця 1.3. -Зміни обліку реалізації готової продукції в умовах воєнного часу

№	Товар	Квота	Ліцензія
1	Жито, Овес ,Гречка ,Просо, Цукор Сіль, придатна для споживання людьми	0 (Фактично експорт заборонено)	Потрібна
2	Добрива мінеральні або хімічні, азотні	210 000 тонн	Потрібна
3	Пшениця і суміш пшениці та жита (меслин) М'ясо курей свійських, Яйця кур свійських Велика рогата худоба, жива М'ясо великої рогатої худоби, морожене М'ясо та їстівні м'ясні субпродукти, солоні або в розсолі, сушені або копчені; їстівне борошно з м'яса або м'ясних субпродуктів:	Відсутня	Потрібна

Для отримання ліцензії на експорт вищезазначених товарів суб'єкт господарювання повинен звернутися до Міністерства економіки України. Для цього необхідно подати в електронному вигляді заяву про видачу ліцензії, заяву про отримання ліцензії та копії документів, що підтверджують здійснення експортних операцій (наприклад, зовнішньоекономічних контрактів). Варто зазначити, що під час воєнного стану такий дозвіл можна отримати швидко (протягом 1-2 днів) і не вимагає візиту до Міністерства економіки України.

При цьому митне оформлення декларацій на товари, зазначені в режимі експорту, здійснювалося у звичайному довоєнному порядку. Парламент дещо спростив процедуру митного оформлення окремих категорій товарів у режимі імпорту, а для інших категорій товарів порядок проходження митних формальностей залишився незмінним.

Проте, враховуючи своєчасність прийняття законодавцем рішення щодо спрощення митного оформлення товарів, виникли певні неоднозначності у тлумаченні та застосуванні новоприйнятих норм.

Так, Постанова КМУ від 09.03.2022 р. № 236 «Питання митного оформлення окремих товарів, що ввозяться на митну територію України під час воєнного стану» (далі – Постанова КМУ 236) нібито надає право всім суб'єктам господарювання обирати будь-які товари.

Право на спрощення процедур митного оформлення, оскільки стаття 1 зазначеної постанови передбачає: «...при ввезенні товарів на митну територію України їх декларування та митне оформлення відповідно до митної системи імпорту може здійснюватися подання попередньої митної декларації, в якій містяться всі необхідні відомості для випуску товарів без пред'явлення таких товарів митним органам».

Проте, враховуючи назву Постанови КМУ 236 та наявність Додатків до цієї Постанови та Переліку товарів, які дозволяють суб'єктам господарювання

відстрочувати сплату мита при імпорті, цілком ймовірно, що законодавець визначив визначений спрощений порядок для товарів у зазначеному списку.

Якщо дія спрощеного порядку імпортного оформлення (встановлена постановою КМУ № 236) буде поширена на всі без винятку товари/транспортні засоби та суб'єктів комерційної діяльності, зазначені зміни до МК України втратять зміст.

По-друге, з прийняттям Закону № 2142, постановою КМУ від 20 березня 2022 року № 330 «Деякі питання здійснення митного контролю та оформлення товарів, зокрема транспортних засобів, в умовах воєнного стану» (далі – Постанова КМУ 330) набирає чинності одночасно з втратою чинності постановою КМУ 236.

Постанова КМУ № 330 чітко передбачає спрощення процедури митного оформлення суб'єктами господарювання всіх імпортованих товарів (крім деяких підакцизних) та транспортних засобів.

Таким чином, на дату написання досі діє Постанова КМУ № 236, яка разом із Законом № 2142 та іншими нормативно-правовими актами спрощує митне оформлення лише окремих категорій товарів, що ввозяться в Україну, зокрема:

Таблиця 1.4 - Зміни обліку реалізації продукції в умовах воєнного часу

№	Категорія товару	Порядок митного оформлення	Нормативно-правовий акт, який врегулює нововведення
1	Товари, які імпортують платники 3 групи	Спрощений порядок можуть застосовувати суб'єкти господарювання, які є платниками єдиного податку першої, другої та третьої групи (за умови застосування ставок 5 % або 2 %).	Закон України 2142 «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства на період дії воєнного стану»
	Товари, зазначені у п. 41 підр. 5 розд. XX ПК України (бензин, газ, важкі дистилляти та інші нафтопродукти)	Спрощений порядок можуть застосовувати суб'єкти господарювання - імпортери таких товарів без обмежень в частині системи оподаткування чи організаційно-правової форми	Закон України 2142 «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства на період дії воєнного стану»

Продовження таблиці 1.4

2	Транспортні засоби Автомобілі, кузови до них, причеми та напівпричеми, мотоцикли, транспортні засоби, призначені для перевезення 10 осіб і більше, транспортні засоби для перевезення вантажів	Митне оформлення здійснюється у звичайному порядку (порядку, який діяв до введення воєнного стану). Зміни в оподаткування імпорту транспортних засобів зазначені нижче у відповідному розділі.	Закон України 2142 «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства на період дії воєнного стану»
3	Товари військового та подвійного призначення (відповідно до постанов КМУ від 20.11.2003 № 1807 та від 28.01.2004 № 86, крім товарів, на які поширюється дія Постанови КМУ 174)	Митне оформлення здійснюється у звичайному порядку (порядку, який діяв до введення воєнного стану), окрім випадку декларування певних товарів даної категорії як благодійної допомоги (може використовуватися спрощена митна декларація відповідно до Постанови КМУ 174) Водночас Постановою КМУ 236 законодавець дозволив імпортеру товарів військового призначення отримати відстрочення оплати імпортерних митних платежів	Постанова КМУ № 236 «Деякі питання митного оформлення товарів, що ввозяться на митну територію України у період дії воєнного стану»

Зміни в оподаткуванні експортно-імпортного бізнесу: законодавець також звільнив від мита/податків деякі товари, зокрема:

Таблиця 1.5 - Зміни обліку у реалізації продукції в умовах воєнного часу

№	Категорія товару	ПДВ	Акцизний податок	Ввізне мито	Нормативно-правовий акт, який врегулює нововведення
1	Прокат плаский з інших легованих сталей, скло безпечне, оптичні прилади для слідкування, апаратура для приймання/передачі голосу, зображення, безпілотні літальні апарати без озброєння, метеостанції, броньовані автомобілі.	Звільнено від сплати ПДВ та ввізного мита за умови, що кінцевим отримувачем таких товарів є правоохоронні органи, Міністерство оборони України, Збройні Сили України та інші військові формування, добровольчі формування територіальних громад. Від сплати акцизного податку було звільнено виключно броньовані автомобілі, так як інші товари не є підакцизними, а відповідно, не оподатковуються акцизним податком.			Закон України №2173-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо адміністрування окремих податків у період воєнного, надзвичайного стану[17]
2	Товари, які ввозяться платниками єдиного податку 1, 2 та	Звільнено з 01.04.2022 за умови, що такі товари не мають походження з	Сплачується	Звільнено за умови ввезення таких товарів для	Закон України 2142 «Про внесення змін до Податкового кодексу України та

Продовження таблиці № 1.5

	3 груп (ставка 5% або 2%)	країни-окупанта/агресора або не ввозяться з території держави-окупанта/агресора та/або окупованої території.		вільного обігу на території України.	інших законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства на період дії воєнного стану»
3	Автомобілі легкові, вантажні автомобілі, мотоцикли, причепи / напівпричепи та транспортні засоби для перевезення пасажирів у кількості до 10 осіб	Звільнено з 01.04.2022 для фізичних осіб (не суб'єктів господарювання) за умови, що такі транспортні засоби не мають походження з країни-окупанта/агресора та/або не ввозяться з території держави-окупанта/агресора та/або окупованої території.			Закон України 2142 «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства на період дії воєнного стану»
4	Товари оборонного призначення згідно з пунктом 29 частини першої статті 1 Закону України "Про оборонні закупівлі" та складові для її виробництва	Звільнено на період воєнного стану	Сплачується (якщо є об'єктом оподаткування)	Звільнено на період воєнного стану.	Закон України №2120-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану»[18]

Окрім цього, діяв до 1 серпня законопроект про внесення змін до Податкового кодексу передбачав запровадження нового тимчасового режиму оподаткування, на який суб'єкти господарювання можуть переходити добровільно. Зокрема, компанії з виручкою до 10 мільярдів гривень мають право бути платниками єдиного податку третьої категорії, яка передбачає:

- 2% виручки (замість 18% податку на прибуток);
- відсутність ПДВ (20%) операцій в межах України;
- відсутність обмежень щодо кількості працівників.

У сучасних умовах успішна діяльність кожного підприємства залежить від рівня економічної ефективності виробництва готової продукції. Облік та аналіз готової продукції та її реалізація є актуальною проблемою сучасної підприємницької діяльності в Україні, адже завдяки виробництву готової продукції отримують та максимізують прибуток.

Таким чином, суб'єктам господарювання слід уважно стежити за змінами податкового, митного та валютного законодавства, оскільки під час воєнного стану

законодавці досить агресивно змінювали, скасовували існуючі норми та вводили нові, щоб оперативно реагувати на виклики воєнного часу України.

1.3 Сучасні підходи до управління реалізацією продукції та їх вплив на облік

Ефективне управління реалізацією продукції дозволяє підприємству розширювати свої можливості. На багатьох підприємствах нині дослідження з управління реалізацією продукції здійснюються часто нерегулярно та безсистемно, у розрізних підрозділах та структурах. Отримувана інформація має достатньої повноти і має фіксуючий, а чи не випереджаючий характер.

На етапі розвитку ринкової економіки, ефективне управління реалізацією продукції стає запорукою успішного вирішення проблеми просування готової продукції ринку, а з погляду господарського механізму - важливою ланкою у системі здійснення зв'язків між товаровиробником і споживачем.

Від ефективності реалізації продукції (робіт, послуг) як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку залежать успіх у виробничо-господарській діяльності підприємства та завоювання своєї ніші.

Іноді, за тих самих характеристик продукції, підприємство може обійти своїх конкурентів у процесі реалізації, завдяки вмінню найкраще обслуговувати споживачів. Сучасні ринкові відносини, стрімкий розвиток інформаційних систем та технологій, динамічний інноваційний розвиток та стрімке зростання конкуренції ставлять систему управління реалізацією продукції (робіт, послуг) у перший ряд найважливіших функцій логістики, що забезпечують ефективність функціонування та стійкість підприємства.

Ефективне управління реалізації готової продукції є запорукою успішного вирішення проблеми просування готової продукції на ринок і, з точки зору господарського механізму, важливою ланкою в системі відносин між виробниками і споживачами. Успіх виробничо-господарської діяльності підприємства та його

перемога у своїй галузі залежить від ефективності збуту продукції (робіт, послуг) як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках.

Навіть маючи однакові характеристики продукції, компанія може перевершити своїх конкурентів у процесі реалізації завдяки здатності надавати споживачам найкращий сервіс. Сучасні ринкові відносини, стрімкий розвиток інформаційних систем і технологій, динамічний інноваційний розвиток і стрімке зростання конкуренції поставили систему управління реалізацією продукції (бізнесу, послуг) на перше місце серед найважливіших функцій логістики, що забезпечують ефективність і стабільність функціонування бізнесу.

На сьогоднішній день не існує єдиної думки щодо змісту поняття "реалізація продукції", яке постійно змінюється та уточнюється. Оскільки в літературі існує багато різних підходів до трактування цього поняття як економічної категорії, важливо зрозуміти, що ж насправді являє собою це поняття. Під управлінням реалізації готової продукції розуміють комплекс дій, спрямованих на досягнення головної мети будь-якої бізнес-організації, а саме - отримання максимального прибутку за умови якісного обслуговування споживачів. Основними цілями управління реалізацією продукції на зовнішніх ринках є збільшення частки ринку, монетизація продукції та задоволення постійно зростаючих вимог споживачів. [19]

Реалізація продукції на зовнішніх ринках є частиною міжнародного маркетингу, а її ефективність залежить від ретельного та глибокого вивчення цього ринку, успішного планування асортименту продукції, що виробляється компанією, та супутніх рекламних заходів.

Вирішення проблем, пов'язаних з обліком готової продукції та її реалізації в умовах посилення режиму економії та ресурсозбереження, можливе за умов наявності у органу управління своєчасної, повної та достовірної інформації про фактори, що впливають на формування собівартості, а також майбутні фінансові результати від реалізації готової продукції. Покращення якості продукції є одним з основних шляхів підвищення ефективності виробничого процесу, що залежить від матеріалів, які використовуються у виробництві, стимулів, які пропонуються працівникам, та вимог споживачів.

Із запровадженням національних стандартів бухгалтерського обліку в Україні виникла необхідність по-новому відображати операції, пов'язані з виробництвом та реалізацією готової продукції. Для підвищення ефективності виробництва підприємствам необхідно активно вести управлінський облік. Для цього необхідно, перш за все, визначити номенклатуру витрат для планування та обліку на конкретних підприємствах і організаціях, розробити методики калькулювання та оцінки залишків незавершеного виробництва і процедури визначення результатів господарської діяльності.

Облік готової продукції включає в себе комплекс заходів, що забезпечують своєчасний і якісний облік виробництва, випуску і реалізації готової продукції не тільки за весь звітний період, але і в короткостроковій перспективі, а також заходи щодо контролю за цілісністю і своєчасним відвантаженням готової продукції покупцям.

Реалізація готової продукції має велике значення для сучасних підприємств. Найважливішим економічним показником в управлінні підприємством є готова продукція та її реалізація. Реалізація включає відвантажену та виготовлену продукцію, незалежно від того, чи надійшла виручка за неї на поточний рахунок фінансової установи. Таким чином, процес реалізації завершує кругообіг господарських засобів установи чи організації та дозволяє їй виконати свої зобов'язання перед державним бюджетом і банком.

Реалізація готової продукції є завершальною стадією кругообігу коштів, від призначення та завершення якої залежать результати роботи та ефективність виробництва. Щоб уникнути розбіжностей в оцінці готової продукції, необхідно після калькулювання визначити відхилення між фактичною та обліковою собівартістю готової продукції та зробити відповідні записи: Дт 26 "Готова продукція", Кт 23 "Виробництво" (коли фактична собівартість готової продукції перевищує облікову собівартість). У випадку, якщо фактична собівартість нижча за облікову, такі проводки слід сторнувати.[20]

При цьому має бути відображена сума розбіжності між фактичною виробничою собівартістю готової продукції та обліковою собівартістю. Бухгалтерський облік

повинен забезпечувати дані про асортимент продукції, обсяги реалізації, ціни, витрати, собівартість реалізованої продукції, канали збуту тощо, а також дані про кількість продукції та виручку від її реалізації. Бухгалтери повинні налаштувати інформаційні системи, які надають необхідні дані для управління продажами.[21]

Готова продукція обліковується на складі на підставі первинних документів, таких як рахунки-фактури, акти, відомості відвантаження продукції, сертифікати якості (якісні посвідчення, сертифікати відповідності національній системі сертифікації).[22]

Це дозволяє їм накопичувати відповідні бази даних про наслідки господарської діяльності та використовувати їх для підготовки, редагування та друку первинних документів, квартальних, піврічних та річних звітів, надавати інформаційні послуги про результати діяльності відповідним організаціям та адміністративним одиницям, а також підвищувати ефективність роботи бухгалтерів та аналітиків.

Автоматизований облік дозволяє компаніям створювати велику кількість звітів і довідок, проводити економічний і фінансовий аналіз своєї діяльності. Вартість і час, необхідні для створення форм, незначні, що дозволяє повністю охопити інформацію з обліку та аналізу готової продукції і зробити прогнозні розрахунки для прийняття ефективних бізнес-рішень у сфері збуту готової продукції.

Найчастіше помилки в обліку готової продукції в "паперовому" форматі виникають на етапі перенесення даних з одного первинного документа в інший та під час підготовки різноманітних звітів. Тому такі помилки можна повністю усунути за допомогою автоматизованого обліку готової продукції. В автоматизованих формах процес введення інформації здійснюється лише один раз і частково контролюється програмним забезпеченням, тоді як решта процесу здійснюється автоматично. За допомогою програмного забезпечення можна перевірити повноту і правильність заповнення книги відповідно до нормативних документів, швидко виявити помилки і вказати, як їх виправити. Це підвищує надійність та оперативність інформації.[23]

Метою обліку виробництва та реалізації готової продукції - показати управлінські рішення, спрямовані на збільшення обсягів реалізації, посилення

конкурентоспроможності підприємства на ринку, збільшення частки ринку і, як наслідок, покращення фінансових результатів (рис. 1.4). У процесі аналізу виробництва та реалізації готової продукції оцінюються обсяги виробництва і реалізації продукції та чистий обсяг продукції.

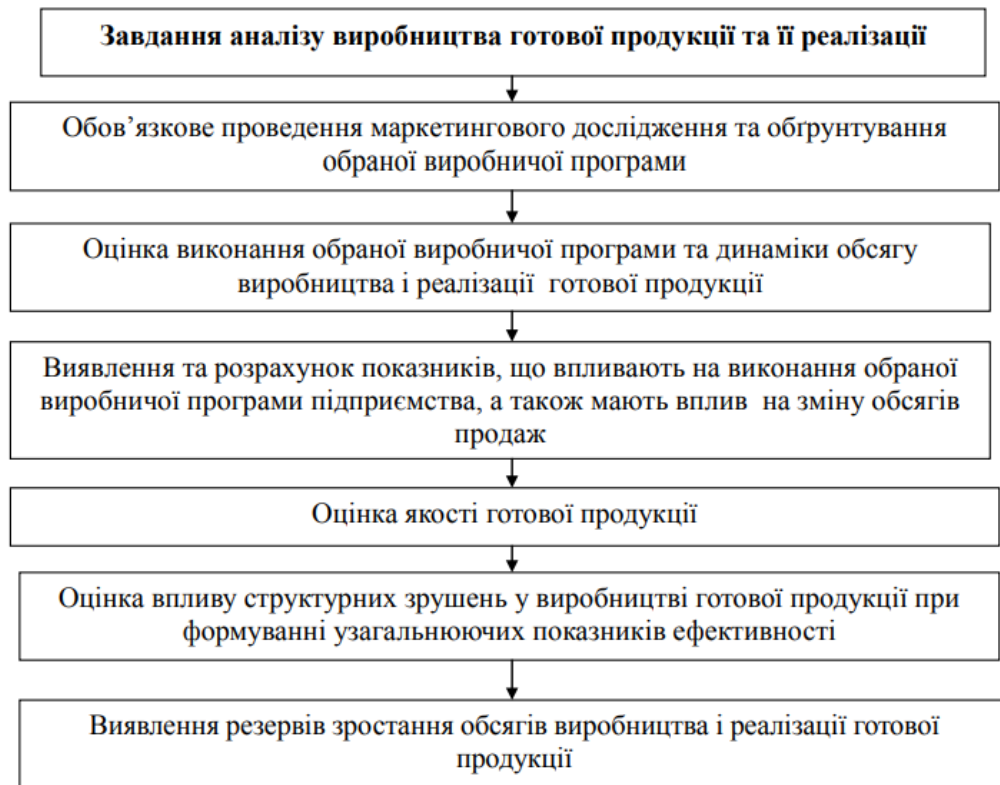

Рис. 1.4 – Головні завдання аналізу виробництва готової продукції та її реалізації

Зміст та якість інформації має велике значення для забезпечення точності та ефективності аналізу кінцевого продукту. Зовнішні та внутрішні джерела інформації повинні враховуватися при виборі тих чи інших показників в якості інформаційної бази для аналізу. Системи інформаційного забезпечення є основою для аналізу та прогнозування стану зовнішнього середовища підприємства при прийнятті стратегічних рішень.

Основними проблемами обліку та аналізу готової продукції та її реалізації на сучасних підприємствах є

- Відсутність єдиного підходу до класифікації результатів виробництва знижує можливість правильної ідентифікації об'єктів обліку;

- неповне відображення у фінансовій звітності інформації про формування собівартості продукції у складі результатів виробництва, що знижує ефективність управління якістю продукції, її конкурентоспроможністю та прибутковістю.[24]

Особливу увагу слід приділити налагодженню обліку реалізації готової продукції на підприємствах, який повинен включати повноту та своєчасність відображення інформації про реалізацію в системі бухгалтерського обліку. Удосконалення обліку реалізації готової продукції стосується переважно первинної документації.

Вони включають в себе більш ефективну реєстрацію та обробку інформації в момент продажу, підвищення об'єктивності аналізованої інформації, кращий контроль за обліком вибуття готової продукції, виробничих запасів і товарів, економію ресурсів і трудових витрат на документування та обробку. Торговельним підприємствам слід встановлювати мікропроцесорне обладнання, здатне ідентифікувати окрему одиницю готової продукції. Використання такого обладнання необхідне тому, що інформація про всі операції може бути отримана в момент і в місці їх здійснення.[25]

Автоматизація обліку реалізації готової продукції забезпечує контроль за надходженням платежів від покупців за відвантажену продукцію, скорочує час, необхідний для визначення суми податкового зобов'язання з ПДВ, спрощує процес розподілу невиробничих витрат.

Успіх продукції на зовнішніх ринках пов'язаний з комплексними заходами, спрямованими на стимулювання споживчого інтересу. У зв'язку з новими досягненнями в інформаційних системах і технологіях, посиленням конкуренції та швидкою зміною ринкової кон'юнктури перед суб'єктами зовнішньоторговельної діяльності постають такі завдання подальше підвищення якості та розширення асортименту пропонованої продукції, вдосконалення виробництва і збільшення обсягів випуску, економія ресурсів, підвищення вимог до охорони навколишнього середовища, відкриття нових ринків і задоволення зростаючих запитів споживачів.

Перед ними ставляться виклики. З цією метою на підприємствах діють програми з виробництва нових видів продукції, вдосконалення маркетингу,

зниження витрат на виробництво та реалізацію продукції, впровадження нових ресурсо- та енергозберігаючих технологій, модернізації та реструктуризації існуючих виробництв.

Ці методи спрямовані на спрямування діяльності підприємств таким чином, щоб підвищити їх продуктивність та збільшити обсяги експорту. У разі успішного впровадження запропонованих заходів у діяльність підприємств очікується розширення географії експорту, покращення фінансового стану підприємств та поповнення золотовалютних резервів білоруської економіки.

Висновки до розділу 1

1 Облікове забезпечення надає підприємству інформацію для прийняття бізнесом управлінських рішень. Обліково-аналітичне забезпечення – процес організації бухгалтерського обліку та його використання для аналізу даних для прийняття управлінських рішень підприємством.

2. Встановлено, що обліку реалізації готової продукції регламентуються сукупністю нормативно-правових актів різних груп, однак під час воєнного часу нормативна база швидко змінюється, тому підприємствам потрібно слідкувати за змінами. Нормативна база також потребує доопрацювання через протиріччя між законодавством.

3. Правильно побудоване облікове забезпечення надає змогу контролю оцінки фінансових результатів, оперативному виявленню залишків готової продукції, коректним та оперативним документальним оформленням реалізації готової продукції.

4. Основною проблемою обліку готової продукції та її реалізації на сучасних підприємствах є неповне відображення у фінансовій звітності інформації про формування собівартості продукції у складі результатів виробництва, що знижує ефективність управління якістю продукції, її конкурентоспроможністю та прибутковістю.

РОЗДІЛ 2

ДЮЧА ПРАКТИКА ОБЛІКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ РЕАЛІЗАЦІЄЮ ПРОДУКЦІЇ НА ТОВ «БКХІМ»

2.1 Оцінка поточного стану облікового забезпечення управління реалізацією продукції

Система облікового забезпечення обліку діяльності є найважливішим елементом ефективного управління підприємством, здійснюючи господарські та фінансові операції, оскільки система облікового забезпечення передбачає: виявлення, реєстрацію, узагальнення, зберігання та передачу інформації по всім напрямках взаємовідносин з контрагентами, а також оцінку відповідних операцій.

Облікове забезпечення виробничого підприємства має включати в себе наступні складові:

- Облікову політику в частині введення обліку реалізації, а саме: процесу реалізації продукції, виробництву готової продукції, формування собівартості продукції.
- Взаємовідносини з покупцями готової продукції.
- Здійснення основних розрахунків, щодо реалізації продукції, прорахунок рентабельності продукції за видами.

Дані складові побудують систему облікового забезпечення, яка буде ключовою в системі управлінського обліку. При здійсненні діяльності систему облікового забезпечення використовує підприємство ТОВ «БКХІМ».

ТОВ БКХІМ зареєстровано в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб №1000741070015044533 у 28.01.2013 р., код ЄДРПОУ 38568656. Розмір статутного капіталу становить 5 000 000,00 грн. та сформований повністю. Кількість найманих працівників становить 28 осіб. В своїй діяльності ТОВ «БКХІМ» керується статутом підприємства. (Додаток Б)

Основними видами діяльності підприємства є:

17.22 Виробництво паперових виробів господарсько-побутового та санітарно-гігієнічного призначення;

20.41 Виробництво мила та мийних засобів, засобів для чищення та полірування;

22.22 Виробництво тари та пластмас;

46.49 Оптова торгівля іншими товарами господарського призначення;

82.92 Пакування.

ТОВ БКХІМ спеціалізується на виготовленні продукції та реалізації її під торговими марками: Waider, Maxi Power, Profi Clean, Chicolino.

Організаційна структура ТОВ «БКХІМ» наведена на рис. 2.1.

Рис.- 2.1. Організаційна структура ТОВ «БКХІМ»

Структура управління – лінійно-функціональна.

Оцінюючи систему бухгалтерського обліку ТОВ «БКХІМ», потрібно зазначити, що Наказ про облікову політику затверджений, і графіку документообороту наявний, що сприяє нормальній роботі бухгалтерії. У ТОВ «БКХІМ» податковий облік ведеться разом з бухгалтерським та сформований окремий бухгалтерський відділ, що складається з 3 працівників на чолі з головним бухгалтером

Розглянемо структуру бухгалтерії підприємства (див. рис. 2.2).

Рис.2.2. – Структура бухгалтерії ТОВ «БКХІМ»

Бухгалтерський облік здійснюється головним бухгалтером. Посада головного бухгалтера входить до штатного розкладу ТОВ «БКХІМ». Бухгалтер тісно співпрацює з іншими підрозділами підприємства.

Кожне підприємство, що провадить діяльність має розробити облікову політику, згідно якої буде сформована система бухгалтерського обліку. Облікова політика – сукупність, принципів, методів і процедур, які використовують компанії для складання та подання фінансової звітності. Формуванням облікової політики на підприємства займаються керівник та головний бухгалтер. Згідно облікової політики: за організацію бухгалтерського обліку та ведення відповідає головний бухгалтер.

Облікова політика ТОВ «БКХІМ» включає такі пункти, що належать до обліку реалізації готової продукції:

- Загальні положення про організацію бухгалтерського обліку на підприємстві
- Порядок проведення інвентаризації активів та зобов'язань
- Облік основних засобів та інших необоротних активів, в уточненні виробниче обладнання, що призначене для виготовлення готової продукції
- Робочий план рахунків, в розрізі рахунків 26,23 (за групами готової продукції)
- Посадові інструкції головного бухгалтера та бухгалтера, щодо формування коректної собівартості та відображення операцій з реалізації готової продукції(Додаток В)
- Визнання доходів та витрат

- Використання інформації бухгалтерського обліку
- Положення про документообіг Товариства

Облікова політика на ТОВ «БКХІМ» відображає статті що включаються до собівартості готової продукції, оскільки постачання матеріалів є невід'ємною частиною діяльності підприємства, що забезпечує безперервність та безперебійність виробництва продукції.

Облікова політика включає також організаційні аспекти обліку на підприємстві, правила визнання доходів та витрат а також використання інформації бухгалтерського обліку. Якість сформованої облікової політика на ТОВ «БКХІМ» можна визначити критеріями, де максимальний бал – 5(табл 2.1)

Таблиця 2.1 – Експертна оцінка Наказу Облікової політики ТОВ «БКХІМ»

№	Критерій оцінки	Бал (від 1 до 5)
1	Визнання та оцінка готової продукції	4
2	Розкриття робочого плану рахунків щодо здійснення операцій з реалізації готової продукції	3
3	Перелік загальнонаціональних нормативних документів, що регламентують облік готової продукції	5
4	Структурованість тексту	5
5	Перелік осіб які мають право підпису документів по обліку реалізації готової продукції	5
6	Розкриття організації документообігу щодо готової продукції -формування документів в електронному вигляді з підписанням ЕЦП - формування документів в паперовому вигляді та накладенням підпису та печатки .	5
7	Розкриття прав й обов'язків головного бухгалтера, працівників бухгалтерії які відповідають за ділянку обліку : облік готової продукції	5
8	Розкриття організації та ведення первинного, аналітичного, синтетичного обліку готової продукції	4
9	Розкриття інформації про запаси, дебіторську заборгованості у звітності	4
Кінцева оцінка		40

Загальна кількість балів – 40 з 45. Наказ про облікову політику ТОВ «БКХІМ» в задовільному стані, однак необхідно доопрацювати певні моменти(зокрема, ввести нові аналітичні рахунки, для розрахунків з покупцями, оновити перелік нормативно-правових документів, щодо регулювання обліку готової продукції)

Виробництво та реалізація готової продукції для ТОВ БКХІМ є основою для формування фінансових результатів господарської діяльності та є найважливішою для власників підприємства, оскільки стабільність і широка реалізація готової

продукції може дати можливість усім учасникам виробничої діяльності остаточно досягти поставлених фінансових цілей.

Розгляд обліково-аналітичного забезпечення є найважливішим завданням будь-якого дослідження та важливим інструментом підготовки інформації для прийняття виважених управлінських рішень. Слід зазначити, що для формування облікового забезпечення інформація системи бухгалтерського обліку підприємства є визначальною, але аж ніяк не єдиною. Характерною рисою облікового забезпечення як системи є його комплексність. Про це свідчить взаємодія інформаційних потоків бухгалтерського, оперативного, статистичного обліку з тими, що формуються методами фінансового, управлінського та стратегічного аналізу.

Тому облікове забезпечення слід розглядати як інтегровану обліково-аналітичну комплексну систему, яка взаємодіє через інформаційний потік у процесі формування та надання дієвої якісної обліково-аналітичної інформації для забезпечення ефективності та обґрунтованості управлінських рішень систем управління підприємством, а також зовнішніх користувачів. [39]

Велика кількість управлінських рішень підприємства характеризується невизначеністю в прогнозуванні суми доходів і витрат. Тому першочергову увагу слід приділяти формуванню системи обліку реалізації готової продукції та аналітичного забезпечення. Тому, на нашу думку, облікове забезпечення реалізації готової продукції є інтегрованою комплексною обліково-аналітичною системою, у процесі формування та передачі оперативної та якісної обліково-аналітичної інформації реалізації готової продукції, шляхом взаємодії інформаційних потоків, може бути забезпечена дієвість та дієвість управлінських рішень щодо майбутнього планування реалізації готової продукції в системі управління підприємством.

Така система складається з певного набору етапів і відповідних етапів збору, обробки, зберігання та передачі інформації про виконання виробляє. Для обліково-аналітичного забезпечення реалізації готової продукції підприємства необхідно дотримуватись принципів:

- Системного підходу, тобто єдності компонентів
- Модульності;
- Ієрархічності;
- Функціональності;
- Своєчасності;
- Об'єктивності;
- Актуальності;

Облікове забезпечення реалізації готової продукції має вирішувати наступні завдання.(табл. 2.2)

Таблиця 2.2 – Завдання облікового забезпечення реалізації готової продукції

№	Завдання	Шкала оцінювання (1-5) балів
1	Своєчасне оформлення оригіналів документів для обліку готової продукції	2
2	контролю готової продукції на складах підприємства	5
3	Визначення кількості відвантаженої продукції	4
4	Визначення собівартості відвантаження готової продукції	4

Згідно шкали оцінювання найбільш проблемним питання у організації облікового забезпечення відіграють оригінали первинних документів, що надходять із запізненням. Для вирішення та покращення даної проблеми пропонується розробити схему документообігу (табл. 2.3):

Таблиця 2.3 – Схема документообігу на ТОВ «БКХІМ»

Зміст операції	Виконавці				
	Покупці	Керівник	Головний бухгалтер	Бухгалтер	Завідувач складу
1. Укладання договору про відпуск товарів					
2. Одержання платіжного доручення на попередню оплату					
3. Розпорядження про відпуск готової продукції					
4. Одержання документу на відпуск товарів – накладної					
5. Здавання звітності про рух готових виробів					

Для удосконалення та скорочення термінів отримання оригіналів документів пропонується підприємству перейти на електронний документообіг, що дозволить економити час та при здійсненні господарської діяльності підприємство зменшить ризики втрати документів, так як документи будуть підписанні в електронному форматі.

Відповідно до завдань, які ставляться перед обліковим забезпеченням реалізації готової продукції на підприємстві, можна виділити етапи її формування:

- створення облікової політики ведення обліку готової продукції та її реалізації на підприємстві (формування облікової політики відпуску готової продукції та формування облікової політики процесу реалізації готової продукції);
- взаємодія з покупцями готової продукції та замовниками (підписання договорів на постачання готової продукції, складання креслення);
- складання планів реалізації готової продукції та залишків нереалізованої продукції на складах підприємства, здача готової продукції покупцям і замовникам, оформлення основних документів, надходження коштів від покупців);
- аналіз показників реалізації готової продукції (аналіз показників реалізації готової продукції та її собівартості, за сортистю визначає рентабельність готової продукції);
- бухгалтерський контроль та аналіз реалізації готової продукції (контроль виконання договірних зобов'язань з покупцями та замовниками, перевірка);
- правильність ведення первинних облікових документів на готову продукцію, контрольний облік реалізації готової продукції, перевірка результатів аналізу показників реалізації готової продукції) тощо.

Виконання цих етапів дозволить налагодити ефективну систему обліково-аналітичного забезпечення реалізації готової продукції для бізнесу. Підсумовуючи, можна побачити, що система обліково-аналітичного забезпечення відіграє унікальну роль в системі управління збутом готової продукції, забезпечуючи взаємодію різних структурних підрозділів, координуючи інформацію з різних інформаційних джерел, враховуючи зовнішні та внутрішні зміни.

Отже, створення системи облікової підтримки реалізації готової продукції дозволить підприємствам підвищити якість обліково-аналітичної інформації, необхідної для планування та прогнозування, сформувавши актуальну та достовірну управлінську інформацію, на основі якої керівники зможуть приймати управлінські рішення, забезпечити довгострокову роботу та сталий розвиток підприємств, оперативно реагувати на зовнішні та внутрішні зміни, підвищити стабільність фінансово-господарської діяльності підприємства.

2.2 Діюча практика обліку реалізації готової продукції в умовах воєнного часу

Після оголошення воєнного стану та активної фази бойових дій в Україні через різні обставини більшість операцій були фактично паралізовані. Від морально-психологічного шоку до економічного спаду ділової активності та неможливості працювати підприємствам, розташованим на ворожих територіях. Ведення бізнесу під час воєнного стану – процес дуже складний, але вкрай необхідний.

Окрім основної місії компанії – самозбереження, існують такі глобальні потреби, як забезпечення громадян роботою та допомога військовим. Після початку повномасштабного вторгнення багато українців емігрували в інші країни, але велика частка тих, хто втратив роботу через зменшення штатних одиниць за місцем роботи або повне припинення діяльності окремих компаній, залишилася в Україні.

У результаті велика кількість українців опиняються без постійного доходу. Наразі ситуація покращується, тож якщо кількість офіційно зареєстрованих безробітних в Україні у червні 2022 року становила 316 тис. осіб, то до листопада 2022 року вона досягне 239 тис., повідомляє Міністерство фінансів України.

Така тенденція зумовлена мобілізацією, яка впливає на зменшення кількості звернень чоловіків по безробіттю та масову еміграцію жінок. Однак, щоб запобігти погіршенню цієї статистики, український бізнес повинен зосередитися на створенні робочих місць, які допоможуть українцям реемігрувати та відновлюватися найближчим часом. На додаток до реального військового фронту, кіберфронт є очевидним і критично важливим для побудови сильного економічного фронту. Це

надзвичайно важливо для суспільства в цей непростий час. Без економічної діяльності неможливе повноцінне функціонування держави в умовах воєнного стану. Саме з цією метою держава почала активно впроваджувати комплексні реформи законодавства та державні програми, спрямовані на підтримку української економіки. Тому вдосконалення організації обліку виробництва та реалізації готової продукції є основним засобом досягнення соціально-економічної вигоди в діяльності підприємства.

Якщо суб'єкт господарювання може своєчасно, повно і правдиво зрозуміти фактори, що впливають на собівартість і майбутню ситуацію, то можна вирішити питання обліку та готової продукції та її реалізації за умов зміцнення економічної моделі та економії ресурсів. Підвищення якості продукції є одним із основних шляхів підвищення ефективності виробничого процесу, який залежить як від стимулів виробничих матеріалів і працівників, так і від вимог споживачів.

Для підвищення ефективності виробництва підприємства повинні активно вести управлінський облік. Для цього насамперед необхідно визначити вартісні умови планування та обліку конкретного цеху, ділянки, розробити методику розрахунку й оцінки залишків незавершеного виробництва, порядок визначення результатів господарської діяльності.

Удосконалення калькуляції собівартості продукції потребує аналізу альтернативних напрямів облікової політики для демонстрації найкращих рішень, які не суперечать міжнародним стандартам. Практично кожному підприємству доводиться продавати продукцію з відстрочкою платежу та боротися з простроченнями платежів, є проблеми з оприбуткуванням готової продукції в частині оплати за отриману продукцію, виконану роботу та надані послуги. Підприємствам необхідно знати, які правові засоби використовувати для отримання коштів і як правильно організувати інкасацію дебіторської заборгованості.[34] Тому для ведення управлінського обліку на ТОВ «БКХІМ» пропонується ввести нову штатну одиницю, яка буде відповідати за управлінський облік у компанії та контролювати операції пов'язані з реалізацією готової продукції

Облік реалізації готової продукції є складним завданням, в процесі виконання якого необхідно не тільки забезпечити весь звітний період, а й забезпечити своєчасний і якісний облік виробництва, реалізації і реалізації готової продукції в стислі терміни, контролювати цілісність готової продукції і своєчасну доставку споживачам. Для узагальнення інформації про наявність та рух готової продукції використовується рахунок 26 «Готова продукція» (табл. 2.4)

Таблиця 2. 4 - Характеристика рахунку 26 “Готова продукція”

Призначення рахунку 26 «Готова продукція»	Операції, що відображаються по дебету	Операції, що відображаються по кредиту	Місце у звітності
Для узагальнення інформації про наявність та рух продукції, виготовленої Підприємством	Надходження готової продукції власного виробництва за первісною вартістю	Сума відхилень фактичної виробничої собівартості готової продукції	Баланс (звіт про фінансовий стан) (ф. № 1) р. 1103

Згідно Інструкції про застосування плану рахунків - Рахунок активний, балансовий, показує залишок готової продукції на складі. Продукція, яка не відповідає наведеним вимогам (крім браку), та роботи, які не прийняті замовником, показуються у складі незавершеного виробництва. «По дебету рахунку 26 відображається надходження готової продукції з виробництва на склад за первісною вартістю, по кредиту – її відпуск». Залишок на цьому рахунку може бути тільки дебетовим і показує фактичну виробничу собівартість готової продукції на кінець звітного періоду.

Розглядаючи питання обліку готової продукції, неможна обминути питання її інвентаризації як методу забезпечення збереження готової продукції. Кількість інвентаризацій у звітному році, дати їх проведення, перелік майнових зобов'язань, що підлягають інвентаризації під час кожної з них, визначаються керівником, крім випадків, коли проведення інвентаризації є обов'язковим. Головною метою інвентаризації є визначення фактичної наявності й стану готової продукції, їх перевірка з даними бухгалтерського обліку, врегулювання інвентаризаційних різниць та відображення результатів інвентаризації. Відповідно до облікової політики проведення інвентаризації передбачається на перше число місяця, в якому

здійснюватиметься оцінка готової продукції. Для цього формується комісія, яку затверджує наказом по підприємству керівник. До її складу обов'язково входять сам керівник, головний бухгалтер підприємства, а також завідувач складом, як матеріально-відповідальна особа. Забороняється проводити інвентаризацію в неповному складі інвентаризаційної комісії та вносити до опису дані про залишки готової продукції зі слів матеріально-відповідальних осіб або за даними обліку без перевірки їх фактичної наявності.

Особливою умовою проведення інвентаризації у складському приміщенні є виконання відповідних дій протягом одного робочого дня. В інвентаризаційних документах вказують найменування продукції її кількість у розрізі номенклатури готової продукції та в натуральних одиницях виміру, прийнятих в обліку. ця інформація в інвентаризаційному описі вказуються прописом на кожній сторінці. Документ підписуються всіма членами інвентаризаційної комісії та матеріально-відповідальними особами. Матеріали інвентаризації та рішення щодо регулювання розбіжностей затверджується керівником з включенням результатів у звіт за той період, в якому закінчена інвентаризація, а також у річний звіт. Матеріали інвентаризації (описи, акти, звіряльні відомості, протоколи) оформляються не менш як у двох примірниках. В результаті інвентаризації можливі факти виявлених надлишків та нестач готової продукції. Якщо виявлено при інвентаризації лишки готової продукції, то їх зараховують на збільшення фінансових результатів звітного року.

Вартість нестачі, псування або інших втрат в межах норм списується на собівартість реалізованої продукції, а в сумах, що перевищують ці норми, на винних осіб. Невідшкодовані нестачі списуються за рахунок прибутку. (табл. 2.5)

Таблиця 2.5 – Бухгалтерські проведення за результатами інвентаризації

№	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	Відображено суму нестачі продукції, виявленої при інвентаризації	947	26
2	Відображено суму надлишків готової продукції, виявлену під час інвентаризації	26	719

Для ведення поелементного обліку готової продукції на підприємстві розробляється структурована система кодів аналітичних рахунків щодо видів готової продукції. Всі коди субрахунків прописуються в робочому плані рахунків, який є обов'язковим додатком до Наказу про облікову політику підприємства (табл. 2.6)

Таблиця 2. 6 - Витяг з робочого плану рахунків підприємства щодо обліку готової продукції

Шифр рахунку	Назва рахунку
23	Виробництво
231	Основне виробництво Підгузки
232	Основне виробництво Хімія
233	Основне виробництво Серветки
261	Готова продукція основного виробництва
26111	Готова продукція Підгузки
26112	Готова продукція Миючі засоби
26113	Готова продукція Серветки
6431	Податкові зобов'язані непідтверджені
6432	Податкові зобов'язані підтвердженні
6441	Податковий кредит непідтверджений
6442	Податковий кредит підтверджений

Для покращення обліку пропонується ввести нову аналітику по рахунку 361. Так як ТОВ БКХІМ відноситься до групи компаній та часто продаж готової продукції відбувається на внутрішнього контрагента. Пропонується ввести нові субрахунки до рахунку 361 та 701(Табл. 2.7).

Таблиця 2.7 – Формування нових аналітик по рахунках

Шифр рахунку	Назва рахунку
3611	Розрахунки з покупцями внутрішніми за готову продукцію.
3612	Розрахунки з покупцями зовнішніми за готову продукцію.
3613	Розрахунки з покупцями внутрішніми за послуги
3614	Розрахунки з покупцями зовнішніми за послуги
7011	Дохід від продажу внутрішнім покупцям готової продукції
7012	Дохід від продажу зовнішнім покупцям готової продукції
7013	Дохід від надання послуг внутрішнім покупцям
7014	Дохід від надання послуг зовнішнім покупцям

Дана аналітика дасть детальну інформацію про продажі зовнішнім контрагентам та притоки коштів на підприємство.

Якщо готова продукція даного виробництва повністю спрямовується для

використання на самому підприємстві, то на рахунку 26 "Готова продукція" вона може не оприбутковуватися, а враховуватися на субрахунку 201 "Сировина і матеріали" або інших залежно від призначення цієї продукції (табл.2.8).

Таблиця 2.8 – Кореспонденція рахунків з обліку готової продукції

№	Первинні документи	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
			Дебет рахунку	Кредит рахунку
1	Накладна	Оприбутковано із основного виробництва на склад готову продукцію	26	23
2	Накладна	Відображено передачу на склад напівфабрикатів власного виробництва для подальшої реалізації	26	25
3	Акт інвентаризації	Відображено суму надлишків продукції, виявлену при інвентаризації	26	719
4	Накладна	Відображено вартість продукції, повернутої до виробництва для доробки	23	26
5	Накладна	Оприбуткована як матеріали готову продукцію, яка призначена для власних потреб	20	26

Для обліку та узагальнення інформації про собівартість реалізованої готової продукції, товарів, виконаних робіт, наданих послуг призначений рахунок 90 "Собівартість реалізації". У відповідності до Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку собівартість реалізованої готової продукції відображається на субрахунку 901 "Собівартість реалізованої готової продукції".

За дебетом субрахунку 901 відображається виробнича собівартість реалізованої готової продукції, робіт, послуг; за кредитом – списання в порядку закриття дебетових оборотів на рахунок 79 «Фінансові результати». У відповідності до Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку для відображення інформації про доходи від реалізації готової продукції, а також про суму знижок, які були надані покупцям, та інших відрахувань з доходу використовується рахунок 70 «Дохід від реалізації».

На субрахунку 704 «Відрахування з доходу» за дебетом відображаються суми надходжень за договорами комісій, агентськими та іншими аналогічними договорами на користь комітентів; сума наданих після дати реалізації знижок

покупцям, вартість повернених покупцем продукції та товарів та інші суми, що підлягають вирахуванню з доходу . за кредитом субрахунку 704 відображається списання дебетових оборотів на рахунок 79 «Фінансові результати». У таблиці 2.9 наведено типову кореспонденцію з обліку реалізації готової продукції.

Таблиця 2.9 – Кореспонденція рахунків з обліку готової продукції

№	Первинні документи	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
			Дебет	Кредит
1	Договір, накладна	Відвантажено готову продукцію вітчизняним покупцям	3611	7011
2	Податкова накладна	Відображено суму податкових зобов'язань з ПДВ	7011	6432
3	Накладна	Списано собівартості реалізованої готової продукції	901	261
4	Виписка банку	Отримано від покупцівоплату за готову продукцію	3111	3611
5	Банківська виписка	Отримано попередню оплату за готову продукцію	3111	681
5	Податкова накладна	Відображені податкові зобов'язання в сумі авансу	6432	6431
6	Договір, накладна	Відвантажено готову продукцію вітчизняним покупцям в рахунок отриманого авансу	3611	7011
7	Податкова накладна	Відображено раніше нараховане податкове зобов'язання з ПДВ	7011	6432
8	Накладна	Списано собівартості реалізованої готової продукції	901	261
9	Бухгалтерська довідка	Здійснено взаємозалікзаборгованості	681	3611
10	Бухгалтерська довідка	Списано на фінансовий результат	791	901
		- собівартість реалізації готової продукції - дохід від реалізації готової продукції	7011	791

Аналітичний облік готової продукції ведеться за видами готової продукції на складах та в бухгалтерії.

Складський облік готової продукції ведуть в кількісному виразі в картках складського обліку. Картки відкриваються на кожен номенклатурний номер готової продукції. Записи в картках здійснюють по кожному прибутковому і видатковому документу. Після кожного запису виводять залишок. При сальдовому методі обліку готової продукції для звірки складського і бухгалтерського обліку на перше число кожного місяця комірник складає відомість залишку готової продукції на складі.

Таким чином, процес реалізації завершує кругообіг господарських засобів установи, організації, завдяки чому отримує можливість виконувати зобов'язання перед державним бюджетом і банком. Реалізація готової продукції є метою підприємства і завершальним етапом кругообігу засобів підприємства, після завершення якого визначаються результати господарювання та ефективність виробництва.

Для уникнення розбіжностей в оцінці готової продукції відхилення між фактичною та умовною собівартістю готової продукції необхідно визначити після формування калькуляції та оприбуткувати відповідним чином: Дт 26 «Готова продукція»; К-т 23 «Виробництво».[35] При цьому також необхідно показати величину відхилення між фактичною виробничою собівартістю готової продукції та обліковою собівартістю. Відповідно до НП(С)БО 16 собівартість готової продукції (рахунок 26 «Готова продукція») та реалізованої продукції (рахунок 90 «Собівартість реалізованої продукції») визначається за виробничою собівартістю. На ТОВ «БКХІМ» виробнича собівартість формується з статей, що наведенні на рис. 2.2

Рисунок 2.2 – Формування собівартості для виробництва готової продукції

До собівартості з виготовлення готової продукції входять наступні статті витрат: Основну частку витрат займають – матеріальні витрати. З початком повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну проблемою стає доставка сировини та матеріалів з-за кордону, що призвело до скорочення обсягів виробництва.

Бухгалтери повинні надавати дані не лише про кількість продукції та виручку від реалізації, а й про асортимент, обсяг реалізації, ціну, собівартість, канали збуту тощо. Бухгалтери повинні створити інформаційну систему, яка надає необхідні дані для управління продажами.[37]. Готова продукція обліковується на складі за основними документами що наведені на рисунку 2.3.(Додатки Г- Ж)

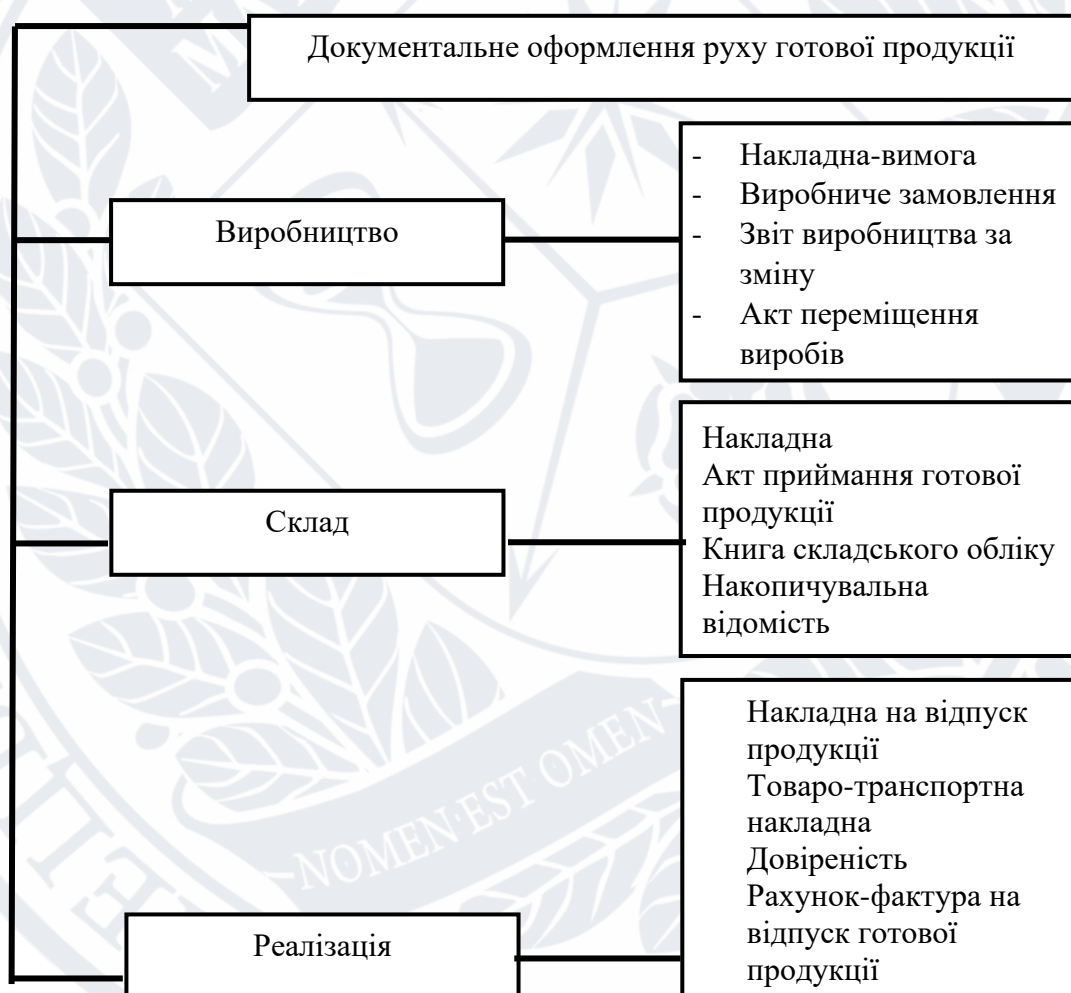

Рисунок 2.3 – Документальне оформлення руху готової продукції на підприємстві

Документ, який передусе здійсненню реалізації готової продукції є договір, укладений з покупцем чи замовником. Незважаючи на те, що договір є більш

фінансово-юридичним документом, що регулює права та обов'язки сторін, він містить інформацію, яка має важливе значення і для обліку.

За рахунок інформатизації та автоматизації документообігу можна істотно підвищити ефективність обліку реалізації готової продукції, накопичити відповідні бази даних про наслідки господарської діяльності, які можна використовувати для формування, редагування та друку вихідних документів, квартальних, піврічних і річних звітів, надання інформаційних послуг щодо ефективності роботи відповідних організацій і підрозділів управління, підвищення ефективності роботи бухгалтерів і аналітиків. [39]

Використання автоматизованого бухгалтерського обліку дозволяє підприємствам формувати численні звіти, розрахунки та проводити економічний і фінансовий аналіз діяльності підприємства. Незначні витрати часу і часу на складання таблиць дають можливість адекватно задовольняти інформацію для обліку та аналізу реалізації готової продукції, виконувати прогнози розрахунки для прийняття ефективних управлінських рішень у сфері реалізації готової продукції.

Основними проблемами обліку готової продукції на сучасних підприємствах та її реалізації є:

- відсутність єдиного методу класифікації результатів виробництва, що зменшує можливість точного визначення об'єктів обліку;
- через неповне відображення інформації про формування собівартості продукції в результатах виробництва у фінансовій звітності знизилася ефективність контролю якості продукції, конкурентоспроможність і рентабельність. [40]

Особливу увагу слід приділяти побудові обліку продажів готової продукції підприємств, а також гарантувати цілісність і своєчасність інформації про продажі, що відображається в системі обліку. Тому пропонуємо конкретні кроки щодо вдосконалення обліку реалізації готової продукції та формування собівартості виробничого підприємства:

1. Вдосконалення системи внутрішнього контролю: Впровадження ефективної системи внутрішнього контролю дозволяє забезпечити відповідність обліку готової продукції та формування собівартості зі стандартами та вимогами, а також зменшити

можливість виникнення помилок та зловживань. Для виконання даного пункту пропонується ввести в штат нову одиницю « Управлінець». Його функціональні обов'язки передбачають: прорахунок собівартості готової продукції, автоматизації процесів при формуванні собівартості, пошук шляхів для оптимізації витрат та збільшення прибутку підприємства.

2.Впровадження системи “Ощадливе виробництво”: Впровадження системи дозволяє зменшити втрати та непотрібні витрати на виробництві, що сприяє зниженню витрат на виробництво та підвищенню ефективності ведення обліку готової продукції та формування собівартості. На основі даних за 2021 та 2022 роки, сформувавши та спрогнозували дані, що будуть отриманні при впровадженні в виробництво даної системи(табл. 2.9)

Таблиця 2.9 – Виробництво підгузків при використанні системи «
Ощадливе Виробництво»

Показник	2022	2024	Відхилення (+/-)	Темп росту, %
Максимальна кількість виробництва у зміну (шт)	400	400	0	-
Фактичне виготовлення у зміну (шт.)	240	300	60	25
Кількість змін у році (змін)	552	624	72	18,6
Обсяг виробництва у рік (шт.)	820 349, 00	1 073 424,00	253 075	30
Фактична загрузка обладнання (шт. в зміну)	51,82	47,9	-3,92	-7,5
Чисельність працюючих (люд.)	24	27	3	12,5
Кількість виготовлення фактично (шт. в час)	21	29	8	38
Кількість браку (шт)	2279	816	-1463	64

Ключовий фактор - продуктивність праці зріс на 38% якщо порівнювати 2024р. з 2022р., так як оптимізація виробництва призведе, до зменшення простоїв. При використанні системи ошадливе виробництво зменшиться кількість бракованої продукції на 64 % у порівнянні з 2022р. При зменшенні браку кількість виготовленої продукції зросла на 30 %. При використанні даної системи обсяг виготовлення у зміну також планується зріст на 25%, що становить приріст 60 шт за зміну, однак максимальна кількість виготовлення становить 400 шт. За зміну. Дана система дає змогу зменшити витрати на виробництво продукції, збільшити обсяги виготовлення

готової продукції, що призвело до збільшення обсягів реалізації продукції.

3. Стимулювання збуту продукції: розроблення та впровадження рекламних матеріалів про асортимент товарів, що пропонується для залучення клієнтів. Формування позитивного сприйняття товарів споживачами за рахунок обслуговування та позиціювання на ринку.

2.3 Автоматизація обліку реалізації продукції: сучасні технології та програмні продукти

Виробництво продукції замикає операційний цикл у діяльності підприємств. В умовах ринку виробничому процесу передує процедура планування. Підприємство має виробляти ту продукцію, на яку є попит на ринку. Головну роль у забезпеченні конкурентоспроможності підприємства відіграє система контролю реалізації продукції, оскільки вона впливає на фінансовий результат, який є узагальнюючим показником роботи підприємства. У таких умовах завданням бухгалтерії є забезпечення керівництва інформацією з метою оперативного регулювання реалізації продукції, планування майбутньої діяльності, недопущення суб'єктивізму в процесі прийняття рішень.

Своєчасне документальне оформлення таких операцій є важливою умовою правильного ведення обліку руху продукції на операції відпуску, відвантаження (реалізації), а також забезпечення її збереження на всіх етапах руху.

Електронний документ – це документ, інформація в якому зберігається у формі електронних даних, у тому числі обов'язкових даних документа.

Склад і порядок розміщення обов'язкових даних електронних документів визначаються Законом України «Про електронні документи та електронний документообіг».

Електронний документ на відвантаження готової продукції (накладна) може бути створений, переданий, збережений і конвертований в електронному вигляді у візуальну форму. Візуальна форма подання електронного документа – це відображення даних, що містяться в ньому, в електронному або паперовому вигляді у формі, яка дозволяє прийняти його зміст особою. [38]

Електронні документи на відвантаження (рахунки-фактури, акти виконаних робіт, накладні з ПДВ) підписуються електронним цифровим підписом. (рис. 2.4)

ЗАТВЕРДЖУЮ
В. о. генерального директора
АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «КИЇВСЬКА
ВИРОБНИЧА КОМПАНІЯ «РАПІД»

Гринько О.В.

ЗАТВЕРДЖУЮ
ДИРЕКТОР ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ
ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «БІСМІТ»

ЗАРЧНИЙ С.

**АКТ надання виробничих послуг
№ 7384 від 19.12.2023 р.**

Ми, що нижче підписали, представили замовнику ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «БІСМІТ» ДИРЕКТОР
ЗАРЧНИЙ СЕРГІЙ, з одного боку, і представили виконавцю АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «КИЇВСЬКА ВИРОБНИЧА КОМПАНІЯ
«РАПІД» НАЧАЛЬНИК ТЕРМИНАЛ-КОМПЛЕКСУ Коваленко Андрій Юрійович, з іншого боку, спільно цей акт про те, що на підставі
наведених документів:

Договір № ЗП/1024 від 24.10.2023
Замовлення № 5647 від 19 грудня 2023

Виконавцем були виконані наступні роботи (надані такі послуги):

№	Найменування робіт, послуг	Кількість	Од.	Код одомовлення	Ціна без ПДВ	Сума без ПДВ
1	Завід та огорожа автомобілів вантажів в ЗМК пер.03788 (ІТЗ - ВС091256X.VC033809 від 19.12.2023)	1,00	послуга		1 125,00	1 125,00
2	Стопматриа окорожа автомобілів вантажів в ЗМК (ІТЗ - АС.001788X.VC174009 від 19.12.2023)	1,00	послуга		250,00	250,00
3	Завід та огорожа автомобілів вантажів в ЗМК пер.03388 (ІТЗ - ВС091256X.VC033809 від 19.12.2023)	1,00	послуга		1 125,00	1 125,00
Всього:						2 500,00
Сума ПДВ:						600,00
Всього ПДВ:						3 000,00

Затягла вартість робіт (послуг) сплачена без ПДВ. Дві тисячі п'ятсот гривень 00 копійок. ПДВ п'ятсот гривень 00 копійок. Затягла вартість робіт (послуг) з ПДВ Три тисячі гривень 00 копійок.
Замовник претензій по об'єму, якості та строку виконання робіт (надання послуг) не має.

Місце складання в Києві

Від Виконавця: Андрій Коваленко
М. Київ, вулиця Академіка Ангеля, будинок 4-Ф

Від Замовника: Сергій Зарчний
М. Київ, вулиця Академіка Ангеля, будинок 4-Ф

19.12.2023
ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «БІСМІТ»
Код за ЄДРПОУ 38540656, тел.: (045) 274-5121.
Філія
ІПН 38566620593, м. Київ
о/о у банку «Електронний банкір»
21001, м. Київ, вулиця Академіка Ангеля, будинок 4-Ф

Рисунок 2.4 – електронний документ з накладення цифрових підписів та печаток

Легалізований електронний документообіг найбільш позитивно впливає на розвиток електронної комерції в Україні. З появою можливості документувати комерційну операцію в електронному вигляді, а також у такій же формі подавати звітність до податкової інспекції. Завдяки такому виду послуг можна повністю автоматизувати облікову роботу процесу реалізації готової продукції та приймати ефективні управлінські рішення для досягнення максимального ефекту від господарської діяльності підприємства.

Тому проблема дослідження можливостей програмного забезпечення автоматизації бухгалтерського обліку та його впровадження залишається досить актуальною.

При вирішенні цієї проблеми необхідний цілеспрямований вибір програмного забезпечення, який має базуватися на систематичній комплексній оцінці. Система повинна бути функціональною, повною з точки зору бухгалтерського обліку, бути універсальною, тобто враховувати специфіку галузі підприємства.

Використання останніх досягнень інформаційних технологій для ефективного управління підприємством сприяє тому, що інформація про процеси управління є актуальною та детальною, що дає можливість проводити поглиблений аналіз, моделювати процеси та прогнозувати їх подальший розвиток. Бухгалтерський облік є інформаційною базою, на основі якої найважливіші управлінські рішення вибираються апаратом управління організації, які є внутрішніми користувачами інформації, а діяльність підприємства оцінюється зовнішніми користувачами, такими як органи державного контролю, акціонери, інвестори, кредитори та ін.

Процес автоматизації бухгалтерського обліку є продовженням новітньої моделі модернізації бухгалтерського обліку на підприємстві, оскільки бухгалтерський облік перестав задовольняти поточні запити користувачів на оперативну інформацію, виникла потреба у веденні обліку з використанням комп'ютерних систем і технологій. На думку науковців, підприємства отримують мікроекономічний ефект від використання новітніх автоматизованих ІТ-систем для управління закупівлями, головним чином в результаті перспективи контролю за економічними процесами в рутині сучасності. Тому що при плануванні закупівель економічний ефект з'являється в результаті зменшення обсягу страхових запасів, зменшення обсягу недоотриманих матеріальних ресурсів і зменшення обсягу можливого невиконання плану виробництва. Тому основним ефектом використання автоматизованих ІТ-систем є своєчасне уникнення негативних проявів економічного ризику.

Також проблеми, що виникають при автоматизації бухгалтерського обліку, більшою мірою залежать не від недосконалості програмного забезпечення, а від складності облікових процедур. Цю думку підтримує велика кількість науковців, які стверджують, що автоматизація облікового процесу – це не проста заміна працівників бухгалтерії комп'ютером, а лише істотна підтримка в їх роботі. Впровадження та організація системи бухгалтерського обліку в автоматизованому середовищі є складним і багатоетапним процесом, що потребує значних капітальних вкладень. [40]

Процедура впровадження автоматизації бухгалтерського обліку на підприємстві досить складна через відсутність чіткого розуміння керівництвом того,

для чого ця система потрібна. Як наслідок, цілі застосування та впровадження, по-перше, не пов'язані з обраним напрямом і стратегічними цілями, а по-друге, недостатньо формалізовані.

Проаналізувавши типові цілі, поставлені компанією при прийнятті рішення про впровадження системи, які включають:

- створення єдиного інформаційного простору;
- автоматизація документообігу;
- автоматизація бухгалтерського обліку;
- бухгалтерський облік і фінансовий менеджмент;
- управління запасами сировини та готової продукції;
- управління та відстеження виробництва і закупівель та інші.

Основні визначальні етапи автоматизації бухгалтерського обліку, характерні для багатьох підприємств, які починають вести облік і створювати різні види звітної документації в Excel. Такий вибір зумовлений інтенсивним розповсюдженням даної програми, яка має велику кількість великих наборів інструментів і функцій для формування звітної документації. На перших початкових етапах бізнесу використання Excel в автоматизації є досить зручною програмою.

Програми автоматизації бухгалтерського обліку мають надійний набір взаємозамінних частин, де в результаті бездоганної процедури налаштування ПЗ можливе послідовне впровадження:

1. Приведення плану рахунків до специфіки підприємства, оптимізація обліку та постановка завдань.
2. Налагодження стандартного обліку відповідно до особливостей підприємства, оптимізація обліку та постановка завдань.
3. Приведення форми первинних документів до специфіки підприємства, оптимізація обліку та постановка завдання.
4. Приведення форм бухгалтерської звітності та податкових розрахунків відповідно до специфіки підприємства, оптимізація обліку та постановка завдань.

Якщо ви налаштуєте бухгалтерську програму, то в цій програмі можна фінансувати робочий процес, але ви повинні знати, що компанія може зіткнутися з такими проблемами:

- зміни в характері господарської діяльності підприємства, що призводять до перенастроювання планів рахунків, форм первинної документації або автоматизованих проводок типових господарських операцій;

- змінюються форми звітно-облікової документації та податкових розрахунків, де необхідно буде адаптувати ці форми.

Оскільки значна кількість виробників програмного забезпечення уважно стежать за змінами форм звітної документації та постійно пропонують користувачам свого програмного забезпечення модифіковані форми, які на практиці необхідно адаптувати з урахуванням особливостей програмного забезпечення.

Найбільш ефективним і правильним підходом до автоматизації бухгалтерських операцій є «західний» підхід, де в основі цього підходу лежить твердження: «Автоматизація облікових процесів компанії повинна бути ефективною і впливати зі стратегії процвітання компанії», тобто автоматизувати повинні ті завдання, які сприятимуть досягненню цілей компанії, де всі завдання автоматизації будуть оцінюватися з позиції «Ефективність / Ціна». Даний підхід дійсно можна назвати правильним і навіть майже ідеальним. Суть цього підходу полягає в наступному:

1. Відповідно до прийнятої стратегії та цілей підприємства, визначено напрямки обліку, які потребують якісного вдосконалення.
2. На відповідній ділянці обліку будується відповідне завдання автоматизації, що забезпечує процес підвищення ефективності.
3. Ймовірний ефект від завдання автоматизації бухгалтерського обліку заздалегідь визначений і порівнюється переважно зі статтями витрат на модернізацію та адаптацію.
4. Автоматизація та реорганізація бухгалтерського обліку підприємства.

Управлінський апарат реалізації підходу до автоматизації бізнес-процесів підприємств повинен враховувати такі факти:

- достатньо низький рівень професійної кваліфікації персоналу з менеджменту, менеджменту та ймовірна відсутність управлінських навичок з використанням інформаційних технологій;

- відсутність чітких та ефективних методів планування ресурсів і діяльності;

- відсутність знань про інформаційну та технічну інфраструктуру;

- завдання автоматизації управління вирішуються окремими локальними задачами, які ніким не розробляються і не підтримуються.

ТОВ БКХІМ для автоматизації бухгалтерського обліку використовує наступні програми:

1. «1С:Бухгалтерія 8.3» - програма, в якій автоматизовані процедури бухгалтерського обліку забезпечують одночасну реєстрацію всіх записів господарських операцій, включаючи рахунки бухгалтерського обліку та необхідні частини аналітичного обліку, кількісного та грошового обліку. Користувачі можуть самостійно керувати деякими параметрами методів облікової системи, створювати нові субрахунки в рамках аналітичного обліку в рамках налаштування облікової політики.

2. «М.Е.Doc IS» – система електронного документообігу, яка є комп'ютерною програмою, яка допомагає працівникам облікових установ опрацьовувати в електронному вигляді всі види документів: рахунки, договори, акти, податкові накладні, звіти та іншу бухгалтерську документацію.

3. Вчасно, Едін та інші портали для формування та обміну електронними документами.

Важливою перевагою програмного продукту «1С:Бухгалтерія 8.3» є можливість одночасного збереження в одній інформаційній базі облікових реєстрів кількох підприємств, а також налаштування типових операцій, а саме: збірного введення єдиних бухгалтерських операцій, а також супроводження бухгалтерського обліку фізичних осіб-підприємців на спрощеній системі оподаткування. Однак для покращення та відмову від російського продукту, що використовується у компанії пропонується здійснити перехід на більш сучасну на європейську чи українську програму(рис. 2.5).

Рис. 2.5. Види програмних продуктів з автоматизації аналізу собівартості продукції (послуг) на досліджуваному підприємстві

Програмний комплекс «NS2000» компанії «Нікос-софт» – це автоматизована система обліково-аналітичного забезпечення та комплексного аналізу [48]. Основними перевагами програми «NS2000» з точки зору повноти реалізації аналітичних завдань можна зазначити можливість проведення з її допомогою аналізу різних напрямів діяльності господарюючого суб'єкта, включаючи облік, аналіз і контроль за матеріальними, фінансовими і трудовими ресурсами.

Системі автоматизації управління підприємством Technoclass 2000 (виробник – фірма L-CLASS, Болгарія) притаманні окремі риси корпоративної системи, зокрема можливість консолідації звітності, що має різні рівні ієрархії. Technoclass 2000 підтримує організаційну структуру підприємства, при цьому автоматизовані робочі місця керівників підрозділів об'єднуються в мережу за схемою «клієнт-сервер» [48].

FIT (Financial Improvement Toolkit) – програма, що надає допомогу у прийнятті рішень на базі сучасних концепцій бізнесу [50]. Оцінювання об'єкта господарювання здійснюється з використанням 23 індикаторів діяльності (обсягів реалізації продукції, інвестицій, маркетингу, доданої вартості, прибутку на одного працівника та ін.), які розраховуються на базі бухгалтерських даних про прибутки, збитки та балансу аналізованого об'єкта.

PHAROS Business Navigator – робочий інструмент для бухгалтера / менеджера, що контролює стан підприємства на базі оперативної інформації, яка зіставляється з агрегованими індикаторами бізнесу [50]. Ключові індикатори подаються як модулі – маячки з кольоровими сигналами (зеленим – «усе краще, ніж планувалося»,

жовтим – «усе йде, як заплановано», червоним – «значення зробилися неприйнятними, є проблеми»), а також із різноманітними графіками. Бізнес-навігація у PHAROS забезпечується роботою модулів: Витрати, Ефективність, Якість, Конкуентоспроможність, Ефект від реалізації продукції (послуг), Ефект від клієнтів.

На нашу думку, найкращий варіант для введення обліку виробництва та реалізації готової продукції є система управління підприємством «IT-Enterprise» (розробник – науково-виробниче підприємство «Інформаційні технології», м. Київ) являє собою інтегровану повнофункціональну MRPII-систему (Manufacturing Resource Planning – система планування виробничих ресурсів II покоління), орієнтовану на малі та середні підприємства. [49].

Система може здійснювати обмін даними з додатками MS Office, Crystal Reports, поштовими службами, системами автоматизованого проектування. Перевагою системи є наявність блоку аналізу оперативної інформації (зокрема, аналіз стану розрахунків з контрагентами; консолідований аналіз стану матеріальний запасів; аналіз собівартості продукції (послуг), що охоплює весь ланцюжок від розроблення технічної документації та управління угодами до складання варіантних багаторівневих планів аналізу їх виконання, управління якістю продукції (послуг), управління матеріальними і фінансовими потоками тощо.

При вивченні процесу обліку компанії пропонується автоматизувати наступні моменти:

- Реєстрація податкових. Сформувані в програмі актуальну форму податкової накладної та розробити обробку для обміну з програмою МЕДОК. Дана функція дасть змогу пришвидшити процес реєстрації податкових накладних та внесення в базу податкових накладних отриманих від контрагентів.

- Погодження оплати. Для пришвидшення оплати матеріалів та інших ТМЦ, що є критично важливими для підприємства пропонується сформувані механізм автоматичного погодження оплати. Так керівнику підрозділу буде надходити лист з прохання про погодження оплати. Це дасть можливість контролю руху грошових коштів.

- Обмін електронними документами між програмами. Розробити обробки для вивантаження з програми документів, що підтверджують операцію з реалізації готової продукції, а саме видавкова накладна, рахунок. Дана обробка прискорить обмін документами та зменшить ризик втрати документів.

- Перехід на еТТН за допомогою сервісу «Вчасно.ТТН». Дана система була анонсована ще у 2019 році Міністерством інфраструктури. Впровадження системи без паперового документообігу у вантажних перевезеннях дасть змогу швидкого отримання первинних документів.

-Доопрацювання можливості прикріплення первинних документів у програмному забезпеченні.(рис. 2.6)

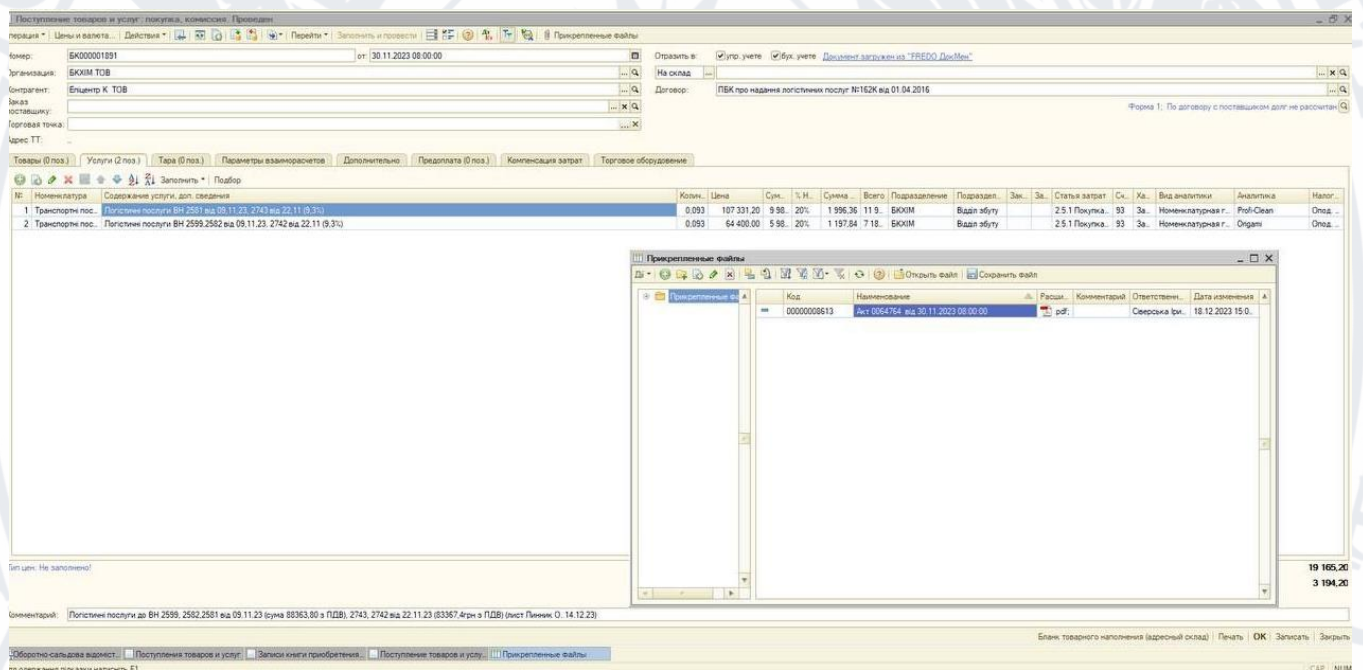

Рисунок 2.6 – Обробка з прикріплення документів у програмному забезпеченні

Дана функція дасть можливість, швидше опрацювати первинні документи, сформувати реєстри з відсутньою первинною документацією. Також дана функція прискорить збір первинних документів для подачі на розблокування податкових накладних.

Саме тому ТОВ «БКХІМ» необхідно визначитися з вибором програмного забезпечення, яке зможе забезпечити всі потреби обліково-аналітичного забезпечення та аналізу управління реалізацією продукції і разом з тим було досить економним і не вимагало великих витрат на його придбання, а також не вимагало від

бухгалтера специфічних навичок програмування.

Отже, при введенні автоматизації в процес господарювання підприємства буде забезпечуватися безліч позитивних аспектів: досягнення підвищення якості облікової інформації; оптимізація процесу реалізації продукції (послуг); скорочення робочих місць та витрат, що понесе підприємство тощо.

Висновки до розділу 2:

1. Характеристикою підприємства є його будова. Будова компанії та механізми досягнення цілей, що безпосередньо впливає на ведення обліку та формування облікової політики. Основний вид діяльності ТОВ «БКХІМ» - виробництво санітарно-гігієнічної продукції, надання послуг з пакування.

2. Організаційна структура підприємства лінійна. Бухгалтерію очолює головний бухгалтер якому підпорядковуються бухгалтера, що виконують різні ділянки обліку. Облікова політика потребує доопрацювання у частині документообігу. Так рекомендуємо перейти на електронний документообіг з використання програмних продуктів.

3. ТОВ «БКХІМ» в умовах діджиталізації використовує: «1С: бухгалтерія 8.3», «1С: бухгалтерія ЗУП», «М.Е.DOC», «Вчасно» та «Комарх». Дані програмні забезпечення потребують постійного удосконалення, тому для покращення ефективності використання програмних продукції запропоновано ввести нову штатну одиницю – ІТ-спеціаліста.

4. Облік реалізації готової продукції на ТОВ «БКХІМ» відбувається в декілька етапів – виробництво, склад та відвантаження продукції покупцю.

5. Запропоновано доопрацювання програми 1С: бухгалтерія, для прискорення реєстрації податкових накладних, збору первинних документів та формування пакету документів для подачі на розблокування податкових накладних у контролюючий орган.

РОЗДІЛ 3

АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ РЕАЛІЗАЦІЮ ПРОДУКЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «БКХІМ» В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

3.1 Аналіз фінансово-економічного стану та організація обліку діяльності ТОВ «БКХІМ»

ТОВ «БКХІМ» – підприємство, що спеціалізується на виробництві паперових виробів господарсько-побутового та санітарно-гігієнічного призначення. Підприємство створене – 28.01.2013 р. Товариство має статут, самостійний баланс, розрахунковий, валютний та інші рахунки в банках; круглу печатку зі своїм найменуванням і логотипом підприємства: має свій товарний знак, взірець якого затверджується правлінням товариства та реєстровано в установленому порядку.

З метою оцінки економічної характеристики підприємства доцільно розрахувати основні показники господарської діяльності ТОВ «БКХІМ» на основі фінансової звітності за попередні 5 років (табл. 3.1). (Додатки 3-Й)

1) для підприємства характерним є щорічне зростання виручки від реалізації продукції: 2019 р. 44031,8 тис. грн., або 82%; 2020 р. 11232 тис. грн., або 17%; 2021 р. 28679,3 тис. грн., або 36%, 2022 р. 57386,6 тис. грн., або 53%. Таким чином, щорічне зростання виручки від реалізації коливалось від 17% у 2020 р. до 82% у 2019 р. В цілому за 5 років виручка від реалізації збільшилась у 6,84 рази.

2) Зростання виручки від реалізації позитивно вплинуло на зростання середньорічної вартості активів (валюти балансу), крім 2022 р. Співвідношення цих двох показників дає можливість розрахувати показник активовіддачі:

$$AB = \frac{ЧВР}{СВА}; \quad (3.1)$$

де, AB – активовіддача;

ЧВР- чиста виручка від реалізації продукції;

СВА – середня вартість активів.

Цей показник на протязі 5 років складав:

2018 р. $24198,5/78704,5 = 0,307$ грн./грн.

2019 р. $68230,3 /107361,9 = 0,635$ грн./грн.

2020 р. $79463,0/115359,7 = 0,688$ грн./грн.

2021 р. $108142,3/118031,1 = 0,916$ грн./грн.

2022 р. $165528,9/104562,4 = 1,583$ грн./грн.

На протязі 5 років у підприємства було щорічне зростання активівіддачі. Якщо, у 2018 р. з 1 грн. середньої вартості активів було отримано 30,7 коп. чистої виручки від реалізації, то у 2022 р. 1,583 грн./грн., тобто зростання цього показника склало у 5 разів. Це підтверджує якісну характеристику активів – спроможність генерувати майбутню економічну вигоду.

Таблиця 3.1 - Динаміка основних показників діяльності ТОВ «БКХІМ»

№	Показник	2018	2019	2020	2021	2022	Темп приросту, %	
							2022/ 2021	2022/ 2018
1	Виручка від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	24198,5	68230,3	79463,0	108142,3	165528,9	153,07	684,05
2	Собівартість реалізованої продукції, тис. грн	19723,6	64614,4	71607	95034	149494,4	157,31	757,95
3	Разом витрати, тис. грн	25544,9	71476,6	79966,9	128022,8	165109,3	128,97	646,35
4	Разом доходи, тис. грн	25762,4	71768,4	80482,3	128561,1	165886,5	129,03	643,91
5	Чистий прибуток (збиток), тис. грн	178,3	239,3	422,7	441,4	637,3	144,38	357,43
6	Вартість основних засобів, тис. грн	25019,3	24240,3	23160,5	2932,5	2509,3	85,57	10,03
7	Запаси, тис. грн	35206,4	33347,2	47419,6	46331,8	62071,5	133,97	176,31
8	Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги, тис. грн	7904,1	6554,4	14386,5	26729,4	14434	54,00	182,61
9	Власний капітал, тис. грн	1162,1	5902,9	6325,60	6766,90	7404,1	109,42	637,13
10	Чистий грошовий потік, тис. грн.	-317,7	137,3	79,9	227,20	110,00	48,00	288,81
11	Середньорічна вартість активів, тис. грн.	78704,45	107361,9	115359,7	118031,05	104562,4	88,59	132,85

3) собівартість реалізованої продукції у 2022 році зросла на 157,31% у порівнянні із 2021 роком. Разом доходи підприємства у 2022 році становили 165886,5 тис. грн, що на 37325,4 тис. грн більш, ніж у попередньому році. Такі зміни

рачуємо позитивними. Разом витрати аналогічно двом попереднім показникам зростають у 2022 році порівняно до попереднього. Таку тенденцію пояснюємо подорожчанням матеріалів, зростання заробітної плати працівників, тощо;

4) У досліджуваного підприємства упродовж 2018–2022 років був присутній прибуток, у 2022 році його розмір становив 637,3 тис. грн, що є позитивним;

5) середньорічна вартість основних засобів у 2017 році становила 27394 тис. грн, що на 18000 тис. грн (191,61%) більше, ніж у 2016 році; у 2016 році даний показник становив 9394 тис. грн, що на 1382 тис. грн (12,82%) менше, ніж у 2015 році;

6) запаси мають сталу тенденцію до зростання. Так, у 2022 році даний показник становив 62071,5 тис. грн., а у 2021 році 46331,8 тис. грн, що пов'язано зі зростанням обсягів реалізації продукції;

7) дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги у 2022 році зменшилась у порівнянні із 2021 роком на 54%. Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги у 2022 році збільшилась на 120,56% у порівнянні із попереднім періодом у зв'язку із не виплатою коштів кредиторам. Коефіцієнт співвідношення дебіторської заборгованості з обсягом реалізації показує розмір боргу на 1 грн. реалізованої продукції: 2018 р. 0,326; 2019 р. 0,096; 2020 р. 0,18; 2021 р. 0,247; 2022 р. 0,087. Таким чином, борг покупців з 1 грн. реалізації коливався від 32,4 коп. у 2018 р., до 8,7 коп. у 2022 р. Це вплинуло на чистий грошовий потік, який крім 2018 р. мав позитивне значення, що покращує реальну платоспроможність.

8) Прибуткова робота підприємства дала можливість збільшити розмір власного капіталу у 6,37 разів, з 1162,1 тис. грн. у 2018 р. до 7404,1 тис. грн. у 2022 р. Це позитивна тенденція, відповідає концепції збереження фінансового капіталу, покращує платоспроможність.

Основною метою діяльності підприємства в даний час є забезпечення країни продукцією, продовження подальшої роботи на основі прибуткової діяльності. Підприємства є виробничим підприємством. Проведемо аналіз виручки від реалізації продукції у розрізі груп товарів. (табл. 3.2)

Таблиця 3.2 – Виручка від реалізації груп товарів

Показник	2018	2019	2020	2021	2022	Темпи приросту %	
						2022/ 2021	2022/ 2018
Виручка від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	24198,5	68230,3	79463,0	108142,3	165528,9	153,1	684,1
Виручка від реалізації підгузників	10163,4	32068,2	37347,6	49745,5	82764,5	166,4	814,3
Виручка від реалізації миючих засобів	10405,4	25927,5	30195,9	42175,5	69522,1	164,8	668,1
Виручка від реалізації серветок	2661,8	7505,3	8740,9	11895,7	8276,5	69,6	310,9
Виручка від надання послуг пакування	967,9	2729,2	3178,5	4325,7	4965,9	114,8	513,0

З даних можна зробити наступні висновки:

- Основну частку виручки від операційної діяльності ТОВ «БКХІМ» формуються підгузки, що ставить у 2022р. - 50% від загальної виручки від реалізації товарів. У 2022 році порівняно з 2021 роком, продаж миючих засобів зріс на 164,84 тис, грн, що у 2022 році становить 69522,14 тис. грн, якщо ж порівняти цей показник з 2018 роком, то зріст становить 668,14 тис. грн.

- Найменшу виручку компанія отримує від надання послуг пакування. У 2022 році, компанія отримала 4965,87 тис. грн, що на 114,80 тис. грн більше ніж у 2021 році. Якщо ж даний показник порівняти з 2018 роком, то збільшення дорівнює 513,03 тис. грн

Перейдемо до аналізу персоналу підприємства. Персонал (основні та допоміжні працівники) зазвичай, є ключовим трудовим ресурсом кожного підприємства, від ефективної та доброякісної праці, якого здебільшого залежать результати діяльності організації та її конкурентоспроможність. Трудові ресурси призводять до дії матеріально-речові елементи виробництва, створюють продукт, вартість та доданий продукт у формі прибутку [3, с. 84].

Аналіз складу та структури персоналу ТОВ «БКХІМ» наведено у табл. 3.3.

Таблиця 3.3 – Показники руху персоналу ТОВ «БКХІМ»

Показники	Роки					Темп приросту, %	
	2018	2019	2020	2021	2022	2022/ 2021	2022/ 2018
Середньооблікова чисельність працівників, осіб	28	34	32	28	27	96,43	96,43
Прийнято протягом року, осіб	1	6	2	0	0	0	-100
Звільнено протягом року, осіб, з них:	0	0	0	4	1	25,00	100
за власним бажанням	0	0	0	4	1	25,00	100
За порушення труд. дисципліни	0	0	0	0	0	0	0
Коефіцієнт обороту з прийняття	0,04	0,18	0,06	0	0	0	-100
Коефіцієнт обороту зі звільнення	0	0	0	0,14	0,04	28,57	100
Коефіцієнт плинності кадрів	0	0	0	0	0	0	0

З даних табл. 3.3 можна зробити такі висновки:

- середньооблікова чисельність працівників зменшилась у поточному році проти базового на 96,43%. Це пояснюється тим, що з початком повномасштабного вторгнення РФ в Україну, деякі співробітники були змушені виїхати за межі України;
- прийнято протягом 2019 року 6 осіб; звільнено протягом 2022 року – 1 особу (за власним бажанням).

Таблиця 3.4 Динаміка показників ефективності використання основних засобів ТОВ «БКХІМ»

№	Показник	Формула для розрахунку	Реком. значен.	2018	2019	2020	2021	2022	Темп приросту + / -, %	
									2022/ 2021	2022/ 2018
1	Коефіцієнт зносу основних засобів	$\Phi_{1,1012} / \Phi_{1,1011}$	↓	0,7	0,7	0,7	0,6	0,4	78,6	66,7
2	Коефіцієнт оновлення основних засобів	$\Phi_5 / \Phi_{1,1011}(\text{гр.4})$	↑	0,5	0,4	0,4	0,2	0,6	300,0	120,0
3	Коефіцієнт вибуття основних засобів	$\Phi_5 / \Phi_{1,1011}(\text{гр.3})$	↓	0,7	0,7	0,7	0,9	0,4	44,4	57,1

Продовження таблиці 3.4

4	Коефіцієнт придатності основних засобів	Ф1, (1011-1012) / Ф1, 1011	↑	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	118,2	114,7
5	Фондовіддача, грн./грн.	Обсяг продукції / Середньоріч. вартість ОЗ	↑	2,3	2,3	2,2	2,6	2,6	100,7	115,5
6	Фондомісткість, грн./грн.	Середньоріч. вартість основних засобів / Обсяг продукції	↓	0,4	0,5	0,4	0,4	0,3	86,1	70,5
7	Фондоозброєн., грн./працівн.	Середньоріч. вартість основних засобів / Середньообл. чис. працівн.	↑	34,8	32,2	30,1	31,0	32,8	105,9	94,4

З даних табл. 3.4 видно, що:

– коефіцієнт зносу основних засобів з року в рік зменшується (починаючи з 2021 року), що є позитивним, адже він характеризує частку вартості основних засобів, що її списано на витрати виробництва в попередніх періодах. Так, у 2022 році даний показник становив 0,44, проти 0,56 (2021 рік);

– коефіцієнт оновлення основних засобів характеризує інтенсивність введення в дію нових основних засобів. Значення даного показника коливалося від 0,02-0,06;

– коефіцієнт вибуття основних засобів протягом аналізованого періоду не дотримався рекомендованого значення – менше ніж попередній показник;

– коефіцієнт придатності основних засобів показує, яка частина основних засобів є придатною до експлуатації в процесі господарської діяльності. Рекомендовано, коли даний показник зростає, що спостерігається в нашому випадку у 2020-2022 рр.;

– фондовіддача показує скільки одиниць продукції можна виробити за допомогою основних засобів. Позитивна динаміка спостерігалася у 2021-2022 рр.;

– фондомісткість характеризує забезпеченість підприємства основними фондами. Аналогічно до попереднього показника, ситуація змінилась у позитивну сторону у 2021-2022 рр.;

– фондоозброєність показує величину основних засобів на 1 працівника. У нашому випадку даний показник засвідчує позитивну тенденцію.

Динаміка основних фінансових показників діяльності ТОВ «БКХІМ» наведена у табл. 3.5–3.6.

Таблиця 3.5 – Динаміка фінансових показників діяльності ТОВ «БКХІМ»

№	Показник	Формула для розрахунку	Реком. значення	2018	2019	2020	2021	2022	Темп приросту + / -	
									2022/2021	2022/2018
1	Коефіцієнт фінансової залежності	$\Phi 1,1900 / \Phi 1,1495$	↓	1,3	1,3	1,4	1,2	1,2	98,3	92,9
2	Коефіцієнт фінансової незалежності	$\Phi 1,1495 / \Phi 1, (1595 + 1695 + 1700)$	>1	13,8	12,1	10,7	7,6	9,5	125,0	68,9
3	Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	$\Phi 1 (1595 + 1695 + 1700) / \Phi 1,1900$	Менше 0,5	0,2	0,2	0,3	0,3	0,4	116,1	171,4
4	Коефіцієнт забезпечення власними коштами	$\Phi 1(1495 - 1095) / \Phi 1,1100$	>0,1	2,3	2,4	1,9	2,0	2,4	117,9	103,5
5	Коефіцієнт фінансової стійкості	$\Phi 1, (1495 + 1595 + 1700) / \Phi 1,1900$	0,85-0,9	0,8	0,8	0,7	0,8	0,8	103,8	103,8
6	Фінансовий леверидж	$\Phi 1 (1595 + 1695 + 1700) / \Phi 1,1495$	↓	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4	0	133,3
7	Коефіцієнт загальної ліквідності	$\Phi 1,1195 / \Phi 1,1695$	1,0-2,0	1,8	1,6	1,6	1,7	1,7	101,8	96,7
8	Коефіцієнт термінової ліквідності	$\Phi 1,1195 - (1100 + 1110) / \Phi 1,1695$	1,0	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	161,9	188,9
9	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$\Phi 1 (1160 + 1165) / \Phi 1,1695$	>0,2	0,01	0,02	0,03	0,05	0,09	180,00	900,00
10	Рентабельність діяльності	$\Phi 2,2350 / \Phi 2,2000$	>0	0,3	0,4	0,4	0,5	0,5	104,2	147,1

Дані табл. 3.5 засвідчують:

– коефіцієнт фінансової залежності характеризує скільки одиниць сукупних джерел припадає на одиницю власного капіталу. Рекомендовано, щоб даний показник зменшувався з року в рік, в нашому випадку – це присутнє;

– коефіцієнт фінансової залежності є оберненим показником до попереднього. Значення даного коефіцієнта має бути більшим за 1. За 2018-2022 роки умова

виконувалась;

– коефіцієнт концентрації залученого капіталу у 2018-2022 роках дотримувався рекомендованого значення;

– коефіцієнт забезпечення власними коштами показує, яка частина обігових коштів фінансується за рахунок власного капіталу. Даний показник збільшився у 2022 році, проти 2018 року на 103,49%;

– рекомендоване значення коефіцієнту фінансової стійкості не було дотримане у 2018-2021 роках;

– фінансовий леверидж показує використання підприємством позичених коштів. Рекомендоване значення даного показника не було дотримане протягом аналізованого періоду;

– рентабельність діяльності характеризує на скільки прибутковою функціонує підприємство. Показники перебували у межах рекомендованого значення.

Таблиця 3.6 - Динаміка показників ефективності використання оборотних активів ТОВ «БКХІМ»

№	Показник	Формула для розрахунку	Реко м. значення	2018	2019	2020	2021	2022	Темп приросту + / -	
									2022/2021	2022/2018
1	Коефіцієнт оборотності оборотних активів	$\Phi 1,1900 / \Phi 1,1495$	Збільш.	1,3	1,3	1,4	1,5	1,6	110,9	127,6
2	Коефіцієнт оборотності запасів	$\Phi 2,2000 / \Phi 1((1100 + 1110) \text{ гр.3}) + ((1100 + 1110) \text{ гр.4}) / 2$	Збільш.	4,2	4,2	5,2	5,6	6,0	108,1	144,5
3	Середня тривалість 1 обороту оборотних активів	$360 / \text{Коефіцієнт оборотності оборотних активів}$	Збільш.	283,5	274	262	263,7	271,6	103,0	95,8
4	Середня тривалість 1 обороту запасів	$360 / \text{Коефіцієнт оборотності запасів}$	Зменш.	86,5	86,5	69,6	69,8	70,0	100,3	80,9
5	Рентабельність активів	$\Phi 2,2350 / \Phi 1(1300 \text{ (гр.3)} + 1300 \text{ (гр.4)} / 2)$	>0	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	103,3	112,5

З даних табл. 3.6 видно, що:

– коефіцієнт оборотності оборотних активів відповідає рекомендованому значенню упродовж аналізованого періоду. Це означає, що з кожним роком все більшу кількість грошових одиниць продукції приносить кожна одиниця оборотних активів;

– коефіцієнт оборотності запасів за аналізований період демонструє позитивну тенденцію. Так, у 2022 році даний показник показав хороший результат, проти попереднього року: зростання на 108,09%;

– середня тривалість 1 обороту оборотних активів. Даний показник безпосередньо впливає на формування фінансових результатів, адже прискореність обороту активів, призведе до отримання більшого прибутку. У нашому випадку даний коефіцієнт збільшується починаючи з 2020 року, що є позитивним для підприємства;

– середня тривалість 1 обороту запасів у 2021 році становить – 69,81 дні, а у 2022 році – 70,03 дні.

Динаміка показників маркетингової діяльності ТОВ «БКХІМ» наведені у табл.

3.7.

Таблиця 3.7 – Динаміки показників маркетингової діяльності ТОВ «БКХІМ»

№	Показник	Формула для розрахунку	Реком. значення	2018	2019	2020	2021	2022	Темп приросту + / -	
									2022/2021	2022/2018
1	Частка ринку підприємства, %	Р / Т	↑	64	67	68	68	68	100,0	106,3
2	Частка витрат на маркетинг	М / В	↑	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	100,0	133,3
3	Коефіцієнт виконання замовлень	КР / КО	1	0,9	1	1	1	1	100,0	101,0
4	Ритмічність збуту	ВО / ВР	1	1,0	1,0	1,1	1,1	1,1	100,0	108,9
5	Рентабельність маркетингу	ЧП / М	↑	1,5	1,6	1,6	1,6	1,6	101,3	103,9

- Р - обсяг продажу підприємства за рік;

- Т - Загальний обсяг продажу на ринку у Вінницькій області;

- М - витрати на маркетинг;

- В - загальні витрати;

- КР - кількість виконаних замовлень;
- КО - заплановані замовлення;
- ВО - Вартість обсягу реалізації продукції;
- ВР - Вартість план обсягу реалізації продукції;
- ЧП - Чистий прибуток.

З даних табл. 3.7 можна зробити такі висновки:

- частка ринку підприємства залишається без змін упродовж 2020-2022 рр.

Проте, спостерігається зростання частки ринку у 2022 році проти 2018 року на 106,25%. Дану тенденцію вважаємо позитивною;

- частка витрат на маркетинг у 2022 році становила – 0,16, що на 33,33% більше, ніж у 2018 році;

- коефіцієнт виконання замовлень характеризує ступінь виконання запланованих замовлень підприємством. Так, у 2019-2022 роках даний показник становив 0,99, що на 0,01 більше, ніж у 2018 році;

- ритмічність збуту у 2022 році становила – 1,10, а у 2019 році – 1,01.

Спостерігаємо позитивну динаміку до його зростання;

- коефіцієнт надання знижок у 2018-2019 році становив – 0,11. У 2022 році даний показник збільшився на 0,01, що добре відображається на обсягу реалізації, припливу нової клієнтури;

- рентабельність маркетингу у 2022 році становила 1,60, що на 1,27% більше, ніж у 2021 році.

З метою оцінки ефективності обліково-аналітичного забезпечення управління реалізацією продукції досліджуваного підприємства, проведемо оцінку ефективності виробничо-збутової стратегії [43]. Для цього здійснимо SWOT-аналіз середовища, у якому функціонує ТОВ «БКХІМ» з метою визначення стратегічних альтернатив розвитку підприємства (див. табл. 3.8).

Таблиця 3.8 – SWOT-аналіз ТОВ «БКХІМ»

<p>ЗОВНІШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ</p> <p>ВНУТРІШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ</p>	<p>МОЖЛИВОСТІ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Охоплення іноземного ринку. 2. Розширення виробництва, як наслідок, збільшення кількості робочих місць. 3. Оновлення основних засобів, що забезпечують діяльність підприємства (апаратів, обладнання, будинків). 4. Залучення державних / іноземних коштів на розвиток підприємства. 5. Інноваційний прорив. 6. Довготривала співпраця з провідними компаніями міжнародного масштабу. 7. Отримання економічно вигідних тендерів. 8. Більша автоматизація / оновлення виробництва. 9. Збільшення сфери надання можливих послуг підприємством, як наслідок збільшення доходу та чистого прибутку підприємства. 	<p>ЗАГРОЗИ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Звільнення працівників через малу заробітну плату. 2. Значні зміни у нормативно-правовому полі регулювання обліку, до яких підприємство не зможе швидко адаптуватися. 3. Поява нових конкурентів, що пропонуватимуть більш якісну продукцію за помірною ціною. 4. Банкрутство / реорганізація (що негативно вплине на діяльність підприємства). 5. Воєнні дії на території України, внаслідок чого ліквідація / руйнація підприємства.
<p>СИЛЬНІ СТОРОНИ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проведення заохочень працівників. 2. Застосування системи підвищення кваліфікації кадрів підприємства. 3. Добре організовано облік та обліковий процес. 4. Повна автоматизація роботи. 5. Наявність відділу внутрішнього аудиту. 6. Кваліфіковані кадри. 7. Високий рівень самовіддачі працівників відділу бухгалтерії. 8. Лідируючі позиції у даній галузі по Вінницькій області. 9. Наявність кар'єрного зростання. 10. Злагоджений колектив. 	<p>ПОЛЕ СМ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Можливість розширення виробництва за рахунок: кваліфікованих кадрів, оновлення основних засобів, автоматизації процесів виробництва, інноваційних новинок. 2. Можливість удосконалення в колективі соціально-психологічного клімату. 	<p>ПОЛЕ СЗ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Загроза звільнення висококваліфікованих кадрів через малу заробітну плату та умови праці. 2. Загроза зниження лідируючих позицій по Україні через появу конкурентів. 3. Загроза руйнації інфраструктури підприємства внаслідок воєнних дій.
<p>СЛАБКІ СТОРОНИ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Низький рівень регулювання відділу внутрішнього аудиту виявлених помилок. 2. Збої у програмному забезпеченні. 3. Недостатня кількість автоматизованих робочих місць бухгалтера апарату управління. 4. Недосконала структурна організація розподілу роботи між відділами та працівниками підприємства. 	<p>ПОЛЕ СлМ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Гальмування виробничого процесу через збої у програмному забезпеченні. 2. Високий рівень зношення основних фондів через не належне їхнє використання (слабкий контроль з боку відділу контролю). 	<p>ПОЛЕ СлЗ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Зменшення обсягів отриманих замовлень через появу більш конкурентоспроможної компанії. 2. Отримання збитків, реорганізація компанії. 3. Вимкнення електропостачання (внаслідок ворожих обстрілів енергоінфраструктури).

Дані SWOT-аналізу можуть послужити як висновком до проведеної експертизи, так і короткими рекомендаціями стосовно налагодження роботи досліджуваного підприємства [48].

У результаті проведеного дослідження стало ясно, що підприємство обрало сталу та «працюючу» виробничу стратегію. Проте, на нашу думку, задля освоєння більшої частки закордонного ринку, керівництво разом із заступниками має удосконалити дану стратегію, максимально пристосувавши її до сьогоденних умов та мінливого середовища.

3.2 Основні напрями вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління реалізацією продукції та їх практичне застосування

Ринкова економіка безперервно розширює науковий підхід до управління. Удосконалюються господарський механізм, методи і технологія управління. При цьому значна роль відводиться розвитку обліку як найважливішого інструменту управління фінансами підприємства. При цьому методика обліку змінюється у зв'язку з удосконаленням організації і технології виробництва, застосуванням новітніх технічних засобів, трансформації галузі, в якій функціонує підприємство, збільшенням чи зменшенням впливу факторів та чинників зовнішнього та внутрішнього середовища суб'єкта.[41]

Основними напрямками вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління реалізацією продукції є удосконалення методів обліку, розширення сфери аналізу та впровадження автоматизованих систем. Удосконалення методів обліку передбачає використання сучасних методів, таких як пряма калькуляція, метод позареалізаційних витрат, метод розподілу витрат, що дозволяє точніше визначити собівартість реалізованої продукції і отримати достовірну інформацію про результати діяльності підприємства.

Розширення сфери аналізу означає проведення аналізу не тільки обсягів і структури реалізації, але й таких показників як ефективність товарної політики, рентабельність реалізації продукції, рентабельність продажів, рентабельність від операційної діяльності, рентабельність чистого прибутку. Впровадження

автоматизованих систем обліку та аналізу сприяє автоматизації процесу отримання та обробки інформації про реалізацію продукції, підвищуючи оперативність та якість аналізу

Комп'ютеризоване управління господарством підприємства здійснюється різними способами в залежності від рівня та специфіки автоматизації. При наявності автоматизованих ліній, управління доречно здійснювати за допомогою локальних керуючих засобів. Основним елементом системи управління, яка відображає прямий та зворотній зв'язок усіх господарських процесів, є облік. Його інформація (облікова) використовується також і іншими елементами (структурними розділами, керівництвом) управління. За допомогою обліку встановлюється зв'язок і з іншими системами. При цьому формується і узагальнюється великий обсяг інформації, який зростає в умовах управління автоматизованим веденням господарства.

Особливості управління автоматизованим процесом реалізації продукції значним чином залежать від облікової інформації (див. рис. 3.3).

По-перше, складність забезпечення якості бухгалтерського обліку реалізації готової продукції автоматизованим шляхом, полягає у виникненні необхідності вдосконалення таких робочих функцій обліку, як спостереження, вимірювання, реєстрація, угруповання. Це пов'язано з тим, що облікова інформація, здійснюючи зворотний зв'язок з керованим об'єктом, повинна сприяти зниженню складності управління.

Одним із шляхів вдосконалення функцій обліково-аналітичного забезпечення управління реалізацією продукції являється вибір і використання найбільш ефективних технічних засобів спостереження, вимірювання та реєстрації облікової інформації.

По-друге, висока оперативність управління автоматизованим процесом припускає і високу оперативність та ефективну роботу системи обліково-аналітичного забезпечення управління реалізацією продукції, яка переростає у прискорення документообігу, підвищення якості обліково-аналітичної інформації тощо.

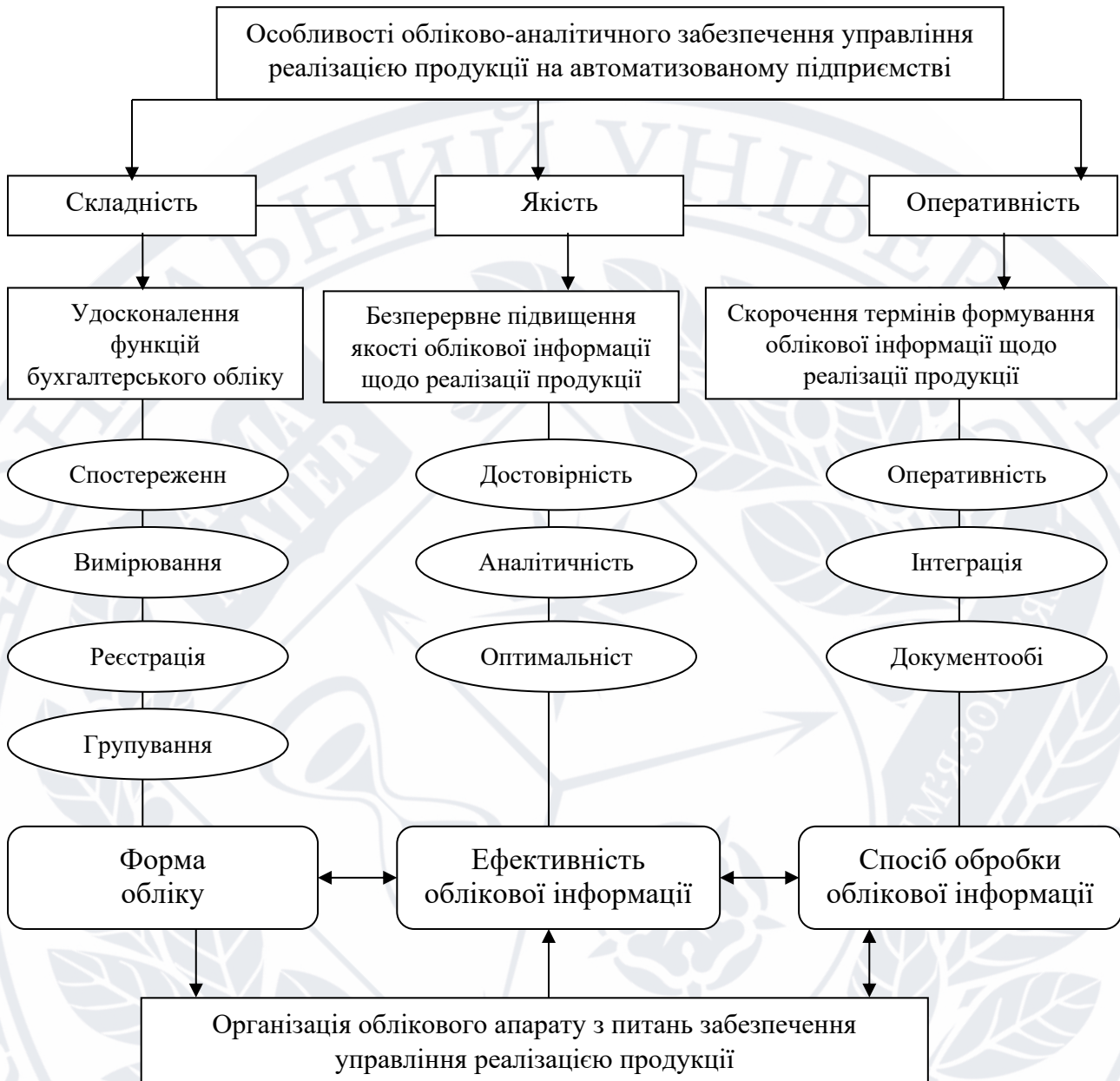

Рис. 3.3. Вплив особливостей обліково-аналітичного забезпечення управління реалізацією продукції за допомогою автоматизації у ТОВ «БКХІМ»

По-третє, висока ефективність управління автоматизованим процесом багато в чому залежить від якості облікової інформації і, насамперед, від її аналітичності, оптимальності та достовірності.

Функціонування облікової інформації в управлінні реалізацією продукції за допомогою автоматизації багато в чому залежить від стійкості функціонування автоматичних ліній (див. рис. 3.4). Для дослідження чи виконується умова стійкості

функціонування автоматичних ліній потрібна велика кількість точних вихідних даних.

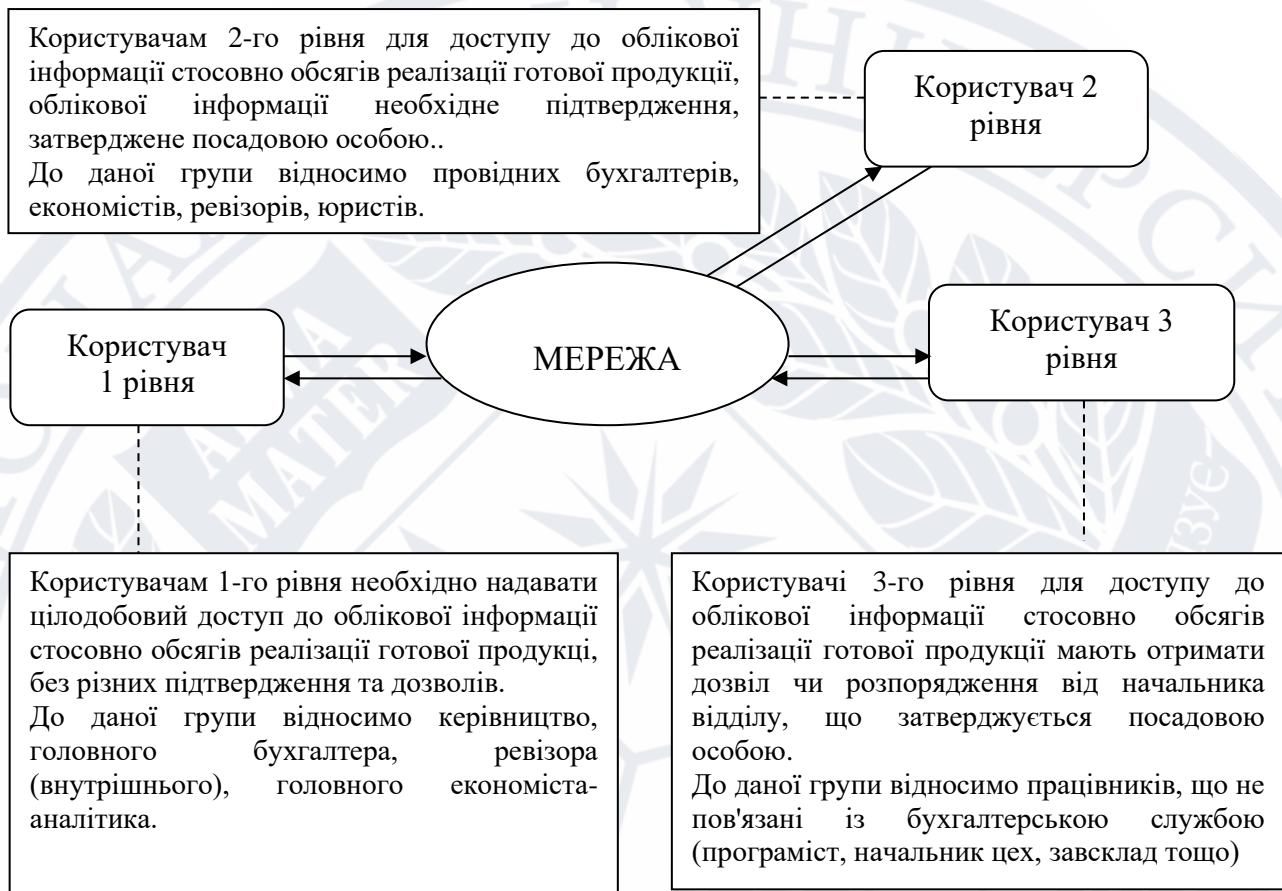

Рис. 3.4. Автоматичні ліній у системі автоматизації обліково-аналітичного забезпечення управління реалізацією продукції у ТОВ «БКХІМ»

Для того, щоб здійснити передачу облікової інформації (з незмінними її якісними характеристиками) від місця її утворення, обробки та зберігання до місця її прийому, аналізу та використання, повинні бути задоволені наступні запити:

- своєчасність доставки інформації;
- вірність передачі (відсутність спотворень і втрат інформації);
- надійність функціонування (готовність до конкретних дій в заданий інтервал часу);
- єдність часу в системі;
- шифрованість / кодованість даних;
- моніторингу процесу формування та передачі облікових даних від одного користувача до іншого;

- налагодженість каналів зв'язку;
- забезпечення користувачів належним робочим місцем (доступом до комп'ютера).
- виявлені відповідальні особи, що будуть нести відповідальність у разі втрати чи псування інформації;
- можливість технічної реалізації (справність програмного забезпечення підприємства);
- забезпечення економічної прийнятності інформаційних вимог [42].

Оскільки у ТОВ «БКХІМ» застосовується програмне забезпечення 1С: Бухгалтерія для обліково-аналітичного забезпечення та аналізу управління реалізацією продукції, тому одним зі шляхів оптимізації обсягів реалізації є впровадження нової програми, так як 1С: Бухгалтерія – це програма, яка була розроблена у росії.

Впровадження автоматизації не передбачає внесення суттєвих змін до принципів ведення бухгалтерського обліку, проте техніка збору і обробки інформації вдосконалюється. При цьому надаються додаткові можливості для аналізу та контролю [46].

Переваги автоматизованої обробки облікової інформації наведені в табл. 3.9.

Таблиця 3.9 – Переваги автоматизованої обробки облікової інформації

Елементи бухгалтерської технології	Спосіб обробки облікової інформації	
	Паперовий	Автоматизований
1	2	3
1.Первинне документування:		
а) тип носіїв первинної інформації	Паперові носії первинної інформації	Електронні носії первинної інформації: електронні первинні документи, старт-картки
б) проектування та створення форм первинних документів	Конструювання паперових форм первинних документів з урахуванням відповідних стандартів; використання готових бланків документів	За допомогою програмних засобів можливе створення двох форм кожного первинного документа: форми, пристосованої для введення необхідних реквізитів до комп'ютерної бази даних, і форми для роздрукування первинних документів на папері
в) встановлення порядку здійснення записів у	Розробка інструкцій із заповнення первинних	Заповнення документів відбувається відповідно до

Продовження таблиці № 3.9

первинних документах	документів	алгоритму з автоматичним розрахунком ряду реквізитів та контролем за правильністю їх введення до бази даних
г) виписування первинних документів	Ручне виписування документів, після цього - передача їх до бухгалтерії та обробка	Створення електронних документів під час здійснення господарських операцій та одночасна їх обробка і накопичення з автоматичним розрахунком ряду реквізитів, які вносяться в даний первинний документ
2. Інвентаризація	Ручний перерахунок	Застосування технічних засобів
3. Оцінка (методи списання, амортизації) активів	Використання найменш трудомісткого із методів	Програмна реалізація найоптимальнішого способу оцінки.
4. Калькулювання	Обмежена номенклатура статей виробничих, адміністративних витрат, способу калькулювання виробів тощо	Побудова багаторівневих розрізів статей витрат, необхідних для управління. Можливість використання кількох розрізів обліку.

Використання комп'ютерних програм дає низку суттєвих переваг саме щодо бухгалтерського обліку та економічного аналізу [48].

Для удосконалення та покращення обліково-аналітичного забезпечення, пропонується перехід на ERP-систему – IT-enterprise. (рис. 3.5)

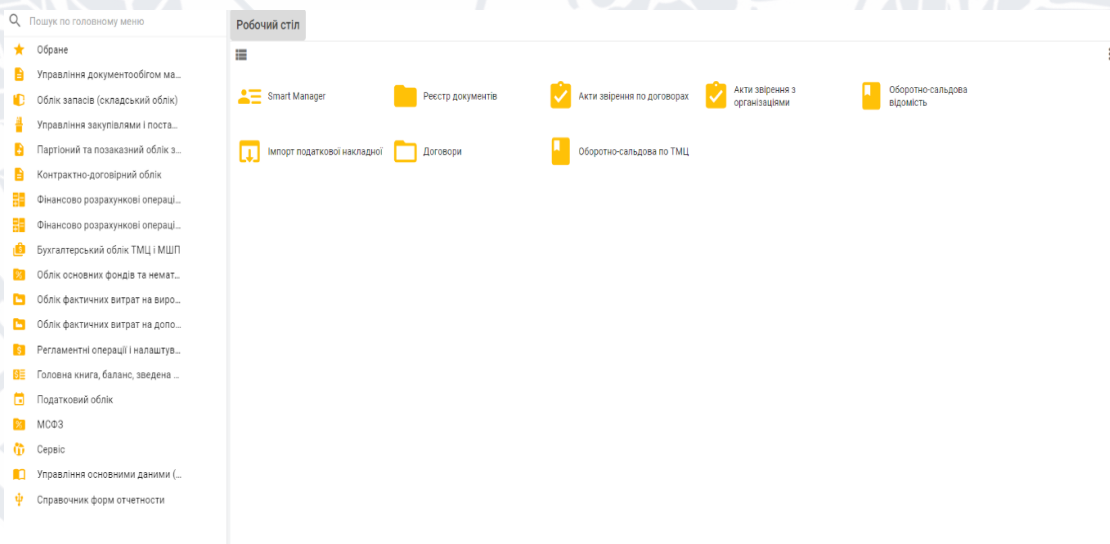

Рисунок 3.5 – Інтерфейс IT- Enterprise

Дана система є найбільш перспективною та сучасною системою українського походження, яка відзначається зручністю, простотою у використанні та веденні обліку. У системі реалізована можливість конвертації даних з бухгалтерських

програм, завантаження та вивантаження звітів з програми М.Е. Дос. Особливістю даної програми є можливість введення обліку необмеженої кількості юридичних осіб. Функціональна структура даної програми представлена у табл.3.10

Таблиця 3.10 – Функціональна структура програми

<u>Управління виробництвом</u>	<u>Управління бізнес-процесами і документообігом</u>	<u>Аналіз діяльності</u>	<u>Управління персоналом</u>
Планування – базовий інструментарій	Конструктор процесів документів	Інформаційна система керівника (KPI, BSC)	Управління кадрами Штатний розпис
Управління виробництвом і завантаженням потужностей – MRP II	Управління документообігом матеріальних і фінансових потоків	OLAP бізнес-аналітика	Табельний облік
		Фінансовий аналіз	Розрахунок заробітної плати
		Прогнозування	Відрядна оплата праці
Управління проектним виробництвом	Управління діловодством	Оптимізація	Планування фонду оплати праці
Управління якістю	Управління ланцюгами поставок (SCM)	Бухгалтерський облік	Адміністрування і аудит інформаційною базою
Робочий календар	Управління цінами	Фінансово-розрахункові операції, облік дебіторів і кредиторів	Засоби розвитку системи
Управління технічною підготовкою виробництва (PLM)	Облік запасів (складський облік)	Облік фактичних витрат на основне і допоміжне виробництво	Конструктори форм, запитів, інтерфейсів, звітів, моделей, бази даних, контекстної допомоги, корпоративної розсилки, реплікацій...
Управління класифікацією	Управління складом	Облік ТМЦ, ТЗР і МБП Облік основних засобів і НМА	
Конструкторська підготовка виробництва	Облік шляхових листків автотранспорту	Податковий облік	API-інтерфейс програмування
Технологічна підготовка виробництва	Управління проектами	Головна книга, Баланс, бухгалтерська звітність	
	Управління проектами	Облік і звітність за МСБО (МСФЗ)	

Як зазначено в таблиці 3.10 програма IT-Enterprise складається з модулів, що охоплює всі сторони виробничої, фінансової та господарської діяльності підприємства, кожний з яких автоматизує певні моменти.

Основними перевагами даної програми є:

- Оптимізація бізнес-процесів підприємства спрямованих на досягненням стратегічних цілей компанії
- Оперативний контроль фінансового стану підприємства, пошук скорочення витрат виробництва та оперативне управління собівартістю продукції.
- Контроль бізнес-процесів підприємства, підвищення координації та

оперативності діяльності всіх підрозділів підприємства.

- Надання керівництву підприємства можливості отримання повної і достовірної інформації про стан виробничого процесу.
- Оперативне проведення глибокого аналізу і оцінки діяльності підприємства для прийняття управлінських рішень.

Отже, при введенні автоматизації в процес господарювання підприємства буде забезпечуватися безліч позитивних аспектів: досягнення підвищення якості облікової інформації; оптимізація процесу реалізації продукції (послуг); скорочення робочих місць та витрат, що понесе підприємство тощо.

Висновки до розділу 3

1. У результаті проведеного дослідження стало дійшли висновку, що підприємство обрало сталу та «працюючу» виробничу стратегію. Однак для покращення прибутку та збільшення клієнтів потрібно переглянути політику та виходити на міжнародний ринок.
2. Основну частку виручки від операційної діяльності ТОВ «БКХІМ» формуються підгузки, що ставить у 2022р. - 50% від загальної виручки від реалізації товарів. Це дає змогу збільшити розмір власного капіталу у 6,37 разів, з 1162,1 тис. грн. у 2018 р. до 7404,1 тис. грн. у 2022 р. Це позитивна тенденція, відповідає концепції збереження фінансового капіталу, покращує платоспроможність.
3. Вдосконалення функцій обліково-аналітичного забезпечення управління реалізацією продукції являється використання найбільш ефективних технічних засобів спостереження, вимірювання та реєстрації облікової інформації.
4. Для удосконалення та покращення обліково-аналітичного забезпечення, пропонується перехід на ERP-систему – IT-enterprise. Дана система є найбільш перспективною та сучасною системою українського походження, яка відзначається зручністю, простотою у використанні та веденні обліку. У системі реалізована можливість конвертації даних з бухгалтерських програм, завантаження та вивантаження звітів з програми М.Е. Дос.

ВИСНОВКИ

За результатами дослідження обліково-аналітичного забезпечення обліку реалізації готової продукції на основі виробничого підприємства були зроблені наступні висновки:

1. Облікове забезпечення надає підприємству інформацію для прийняття бізнесом управлінських рішень. Обліково-аналітичне забезпечення – процес організації бухгалтерського обліку та його використання для аналізу даних для прийняття управлінських рішень підприємством. Він формується з декількох складових: обліку, аналізу та аудиту.

2. Встановлено, що обліку реалізації готової продукції регламентуються сукупністю нормативно-правових актів різних груп, однак під час воєнного часу нормативна база швидко змінюється, тому підприємствам потрібно слідкувати за змінами. Суб'єктам господарювання слід уважно стежити за змінами податкового, митного та валютного законодавства, оскільки під час воєнного стану законодавці досить агресивно змінювали, скасовували існуючі норми та вводили нові, щоб оперативно реагувати на виклики воєнного часу України. Нормативна база також потребує доопрацювання через протиріччя між законодавчими актами.

3. Правильно побудоване облікове забезпечення надає змогу контролю оцінки фінансових результатів, оперативному виявленню залишків готової продукції, коректним та оперативним документальним оформленням реалізації готової продукції.

4. Основною проблемою обліку готової продукції та її реалізації на сучасних підприємствах є неповне відображення у фінансовій звітності інформації про формування собівартості продукції у складі результатів виробництва, що знижує ефективність управління якістю продукції, її конкурентоспроможністю та прибутковістю.

6. Характеристикою підприємства є його будова. Будова компанії та механізми досягнення цілей, що безпосередньо впливає на ведення обліку та

формування облікової політики. Основний вид діяльності ТОВ «БКХІМ» - виробництво санітарно-гігієнічної продукції, надання послуг з пакування.

7. Організаційна структура підприємства лінійна. Бухгалтерію очолює головний бухгалтер якому підпорядковуються бухгалтера, що виконують різні ділянки обліку.

8. ТОВ «БКХІМ» в умовах діджеталізації використовує: «1С: бухгалтерія 8.3», «1С: бухгалтерія ЗУП», «М.Е.ДОС», «Вчасно» та «Комарх». Дані програмні забезпечення потребують постійного удосконалення, тому для покращення ефективності використання програмних продукції запропоновано ввести нову штатну одиницю – ІТ-спеціаліста.

9. Облік реалізації готової продукції на ТОВ «БКХІМ» відбувається в декілька етапів – виробництво, склад та відвантаження продукції покупцю.

10. Запропоновано доопрацювання програми 1С: бухгалтерія, для прискорення реєстрації податкових накладних, збору первинних документів та формування пакету документів для подачі на розблокування податкових накладних у контролюючий орган.

11. З'явилося ряд проблем з постачанням сировини для виробництва в умовах дії воєнного часу зокрема: затримка в поставках, проблеми із логістикою, відключення електроенергії, блокування податкових накладних, подорожчання. Вони в цілому негативно впливають на фінансовий стан.

12. У результаті проведеного дослідження стало дійшли висновку, що підприємство обрало сталу та «працюючу» виробничу стратегію. Однак для покращення прибутку та збільшення клієнтів потрібно переглянути політику та виходити на міжнародний ринок.

13. Основну частку виручки від операційної діяльності ТОВ «БКХІМ» формуються підгузки, що ставить у 2022р. - 50% від загальної виручки від реалізації товарів. Це дає змогу збільшити розмір власного капіталу у 6,37 разів, з 1162,1 тис. грн. у 2018 р. до 7404,1 тис. грн. у 2022 р. Це позитивна тенденція, відповідає концепції збереження фінансового капіталу, покращує платоспроможність.

14. Вдосконалення функцій обліково-аналітичного забезпечення управління реалізацією продукції являється використання найбільш ефективних технічних засобів спостереження, вимірювання та реєстрації облікової інформації.

15. Для удосконалення та покращення обліково-аналітичного забезпечення, пропонується перехід на ERP-систему – IT-enterprise. Дана система є найбільш перспективною та сучасною системою українського походження, яка відзначається зручністю, простотою у використанні та веденні обліку. У системі реалізована можливість конвертації даних з бухгалтерських програм, завантаження та вивантаження звітів з програми М.Е. Дос.

16. Основними напрямками вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління реалізацією продукції є удосконалення методів обліку, розширення сфери аналізу та впровадження автоматизованих систем. Удосконалення методів обліку передбачає використання сучасних методів, таких як пряма калькуляція, метод позареалізаційних витрат, метод розподілу витрат, що дозволяє точніше визначити собівартість реалізованої продукції.

17. Висока оперативність управління автоматизованим процесом переростає у ефективну роботу системи обліково-аналітичного забезпечення управління реалізацією продукції, яка переростає у прискорення документообігу, підвищення якості обліково-аналітичної інформації тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ПОСИЛАНЬ

1. Гангал Л.С. Механізм обліково-аналітичного забезпечення конкурентоспроможністю сільськогосподарських підприємств. Наукововиробничий журнал «Інноваційна економіка». 1-2'2016 URL: http://ie.at.ua/IE_2016/InnEko_1-2_2016_.pdf].
2. Камінська Т. Г. Обліково-аналітичне забезпечення фінансового менеджменту на сільськогосподарських підприємствах: монографія за ред. к.е.н., доц. Т.Г. Камінської [Камінська Т.Г., Шатковська Л.С., Шиш А.М. та ін.]: ЦП «Компринт». 2013. С. 338.
3. Бандурко Д. В., Кононенко Л. В. Система бухгалтерського обліку як елемент системи управління підприємством в умовах інноваційних інформаційних технологій. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: сучасні виклики : збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Полтава, 5–6 жовтня 2021 року). Полтава : ПУЕТ, 2021. С. 199–202.
4. Юзва Р.П. Обліково-аналітична система-інформаційне забезпечення управління підприємством. Облік і фінанси АПК: освітній портал. 2022. URL: <http://surl.li/osfnn>
5. Карнашук А.О. ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА ПОНЯТТЯ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ С. 278. URL: <http://surl.li/opgpw>
6. Рибалка О.М., Полтавченко О.С. Проблеми обліку готової продукції і її реалізації. URL: <https://nauka-online.com/wp-content/uploads/2020/11/Ribalko-Poltavchenko.pdf>
7. Липешко Д. В. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКУ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВАХ http://www.vtei.com.ua/konfa/27_03/3/20.pdf]
8. Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" від 16.07.1999р. №996 (зі змінами та доповненнями). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/996-14>

9. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій та Інструкція про його застосування від 30. 11.1999 р. №291 (зі змінами та доповненнями)

10. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання забезпечення господарської діяльності в умовах воєнного стану» від 18 березня 2022р № 314(зі змінами та доповненнями) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/314-2022-%D0%BF#Text>

11. Постанова Кабінету Міністрів України «Про внесення змін у додатки 1 і 5 до постанови КМУ від 29 грудня 2021р. № 1424» від 05 березня 2022р. № 207 URL: <http://surl.li/bmolj>

12. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання митного оформлення товарів, що ввозяться на митну територію України у період дії воєнного стану» № 236 від 9 березня 2022р. (зі змінами та доповненнями) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236-2022-%D0%BF#Text>

13. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства на період дії воєнного стану» № 2142 від 24.03.2022р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2142-20#Text>

14. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо особливостей оподаткування та подання звітності у період дії воєнного стану» № 2118 від 03 листопада 2022р. (зі змінами та доповненнями) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2118-20#Text>

15. Закон України « Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» № 2102-IX від 24 лютого 2022р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2102-20#Text>

16. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку товарів, експортно-імпортних у 2022 році потребує ліцензування та Квоти» № 1466 від 27.12.2022р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1466-2022-%D0%BF#Text>

17. Закон України « Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо адміністрування окремих податків у

період воєнного, надзвичайного стану №2173-IX від 01.04.2022р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2173-20#Text>

18. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану» №2120-IX від 15.03.2022р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text>

19. Саввон О.О. Удосконалення обліку готової продукції та її реалізації / О.О. Саввон // Держава та регіони. - 2017. - № 3. - С. 321-324.

20. Пушкар М.С. Фінансовий облік / М.С. Пушкар. – Тернопіль: Карт-бланш, 2018. – 628 с.

21. Фінансовий облік: [навч. посіб.]; за ред. [В.К. Орлової, М.С. Орлів, С.В. Хомі]; 2-ге вид., Дод. і перероб. - К.: ЦНЛ, 2020. - 510 с.

22. Грабова Н.М. Теорія бухгалтерського обліку: [навч. посіб.] / за ред. М.В. Кужельного. - К.: АСК, 2019. - 272 с.

23. Жмур Н.М. Удосконалення обліку готової продукції та її реалізації / Н.М. Жмур // Держава та регіони. Серія "Економіка та підприємництво". - 2017. - № 2. - С. 301-304.

24. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський управлінський облік / [Ф.Ф. Бутинець, Т.В. Давидюк, Н.М. Малюга, Л.В. Чижевська]. - Житомир: ПП "Рута", 2017. - 480 с.

25. Економічний аналіз: [навч. посіб.]/[М.А. Болюх, В.З. Бурієвський, М.І. Горбаток та ін.]; за ред. М.Г. Чумаченка. - К: КНЕУ, 2018 - 556 с.

26. Податковий Кодекс України від 05.01.2011р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

27. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід», затверджений наказом Міністерства фінансів України від 29.11.1999 р. № 290 (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z086099>

28. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій та Інструкція про його застосування від 30. 11.1999 р. №291 (зі змінами та доповненнями).

29. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена Наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291 (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>

30. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності”, затверджене Наказом Міністерства фінансів України № 73 від 07.02.2013 р. (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>

31. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» № 318 від 31.12.99 р. (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>

32. Андрієв Н. ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА. *Економіка та суспільство*. 2023. № 52. URL: <https://doi.org/10.32782/10.32782/2524-0072/2023-52-12> .

33. Морозова Л. В. Економічний зміст контролінгу управління якістю продукції. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2018. Вип. 62 (спецвип.). С. 329–334.

34. Пеняк Ю. С., Беляєва Л. А., Рудь О. О. Обліково-аналітичне забезпечення управління виробничими запасами. *Проблеми сучасних трансформацій*. Серія: економіка та управління. 2022. № 5. URL: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2022-5-09-01> .

35. Саюн А. О. Обліково-аналітичне забезпечення управління прибутком підприємства : thesis. 2019. URL: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/12897> .

36. Скрипник М. І., Григоревська О. О. ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИРОБНИЦТВА ОРГАНІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ. *Таврійський науковий вісник*. Серія: Економіка. 2020. № 4. С. 177–187. URL: <https://doi.org/10.32851/2708-0366/2020.4.22> .

37. Скрипник М. І., Григоревська О. О. ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИРОБНИЦТВА ОРГАНІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ. *Таврійський*

науковий вісник. Серія: Економіка. 2020. № 4. С. 177–187.
URL: <https://doi.org/10.32851/2708-0366/2020.4.22> .

38. Хаустова Є. Б., Іваніцька В. О. Проблеми обліку готової продукції та її реалізації : thesis. 2017. URL: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/7111> .

39. Ширяєва Н. В., Мірошніченко В. М. Сучасні системи управління собівартістю продукції : thesis. 2018.
URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/43314>.

40. Яремко І. Й. Обліково-аналітичне забезпечення як інструментарій управління економічним розвитком підприємства. *Проблеми сучасних трансформацій*. Серія: економіка та управління. 2022. № 6.
URL: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2022-6-09-02> .

41. Kemarska L. ACCOUNT OF PRODUCTION AND REALIZATION OF PRODUCTS BY THE IT INDUSTRY ENTERPRISES. *Economic scope*. 2020.
URL: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/155-10>

42. Баланюк І.Ф., Григорів О.О., Іванюк Т.Л. Організація обліку та контролю готової продукції підприємства. *Інноваційна економіка*. 2020. № 1–2. С. 157-163.

43. Васільєва Л. М., Бондарчук Н. В., Міньковська А. В. Економічна сутність процесу реалізації як об'єкту бухгалтерського обліку. *Modern Economics*. 2021. № 29(2021). С. 35-39.

44. Єпіфанова І. Ю. Фінансовий аналіз та звітність : електронний практикум комбінованого (локального та мережного) використання. 2-ге вид., доп. Вінниця : ВНТУ, 2022. 144 с.

45. Офіційний сайт ТОВ «БКХІМ». URL: <https://bkhim.com.ua>.

46. Ратинський В.В. Інформаційні технології в бухгалтерському обліку: перспективи та проблеми. *Інформаційно-аналітичний наукометричний журнал «Економіка. Фінанси. Право»*. 2021. № 4/1. С.17-21.

47. Рибалко О.М., Ніколаєнко Д.В. Удосконалення обліку готової продукції і її реалізації. *Вісник Запорізького національного університету. Економічні науки*. 2018. № 2. С. 71-77.

48. Скиба Г.І., Цімошинська О.В., Беженар І.М. Впровадження інформаційних систем обліку. *Економіка АПК*. 2020. № 11. С. 74-79.
49. Baller, S., Dutta, S., Lanvin, B. The Global Information Technology Report 2019. Innovating in the Digital Economy. World Economic Forum and INSEAD. http://www3.weforum.org/docs/GITR2016/WEF_GITR_Full_Report.pdf.
50. Melnyk, N., Trachova, D., Kolesnikova, O., Demchuk, O., Golub, N. Accounting Trends in the Modern World. *Independent Journal of Management & Production*, 11(9). 2020, pp. 2403-2416.
51. Rindasu, S. Emergin information technologies in accounting and related security risks - what is the impact on the Romanian accounting profession. *Accounting and Management Information Systems*. 16, (4). 2020, pp. 581-609